הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

דער
שפאלער זיידע

דאָס איז אַ בעשרייבונג פון די גרויסע וואונדערליכע מופתים וואָס האָט בעוויזען פאר הונדערט יאָהר צוריק דער גרויסער בעריהמטער הייליגער צדיק ר' ליב שפאלער זצ"ל. וואָס מען האָט עם גערופען דער שפאלער זיידע. דאָ איז אויך בעשריבען נאָך זיין וואונדערליכע לעבענס=בעשרייבונג:

דאָס ספר איז אַן איבערזעצונג פון דעם לשון קודש'ן בעריהמטען ספר

תפארת מהרא"ל

וועלכעס האָט ערשט מחבר געווען דער טארלער רבי הגאון המפורסם וכו' מוה"ר יודל ראזענבערג שליט"א פון לאדז. מחבר הספרים ידות נדרים. שערי זהר תורה. אליהו הנביא. רפאל המלאך. וואָס זיין יחוס שטאַמט אַרויס פון ר' יהודה החסיד זצ"ל. און מיט דעם רשות פון בעל מחבר איז דאָס ספר איבערגעזעצט געוואָרען אויף זשארגאָן.

1

ר' בנימין ... ז"ל

בהוצאת בית מסחר הספרים
של ר' יוסף בן ר' אברהם פשעמיראָווער
לאָדז, נאוואמיעסקא 18.

ספרי עדת ישראל ... ע"ש תנו ... מחותר ... ז"ל

הקדמה

(איבערגעזעצט פון לשון קודש'ן)

דאס איצטיגע דור מעג זיך פרייען, וואס האט זוכה געוועזן, אז אין די היינטיגע צייט זאל ערשיינען אויף די וועלט דאס ספר, וועלכעס ברענגט דאס לעבענס=בעשרייבונג מיט וואונדערליכע מופתים פון דעם גרויסען צדיק, דער שפאלער זיידע, וואס די גאנצע וועלט האט מיט עם געריישט פאר הונדערט יאהר צוריק. דער נאמען „שפאלער זיידע" איז געווען ביי יעדען אזוי בעוואוסט און אזוי בעליבט, אז אפילו קליינע קינדער האבען געפלעגט שטענדיג ריידען פון עם, און נישט נאר ביי אידען, נאר אפילו ביי אנדערע פעלקער איז אויך געוועזן דער נאמען פון שפאלער זיידען זעהר חשוב, בעוויל ער האט געפלעגט נוים אויך העלפען אויף אלערליי קראנקהייטען, משום דרכי שלום, זיי האבען אויך עם אנגערופען „דזיאדעק" און „דיאדקא", אזוי ווי די אידען האבען עם גערופען „זיידע". דעסט גלייכען האבען זיי פאר עם געציטערט צו טוהן אידען שלעכטס, אויב א איד האט געהאט עפעס א סכסוך מיט א פריץ, האט דער פריץ געזעהן צו פערגלייכען זיך מיט'ן איד אויפ'ן גוטען אופן, אבי ער זאל עם נישט פארטסר'ן פאר'ן „דזיאדעק", די מורא פאר דעם צדיק איז געוועזן אזוי שטארק אז אין זיינע צייטען איז נישט פארגעקומען קיין עלילת דם אויף אידען. ער האט שטענדיג דעם אויסריף געפלעגט עפענטליך זאגען, כדי אז די גאנצע וועלט זאל דאס וויסען. „פאר קיין עלילת דם ביי מיין ווייסע בארד, איז נישט דא וואס מורא צו האבען זוארען ביי מיר וועט עס צו געהן נאר פשוט אהן סלעדסטוועס, איך וועל אויפשטעלען דעם דערהרג'עטען ביי די אוירען, און וועל עם הייסען אויסשרייען ווער עס האט עם געהרג'עט, און דערנאך וועל איך עם הייסען צוריק לעהגען זיך אין דער ערד אריין". אזוי האט זיך דער צדיק געפלעגט אלע מאהל ארויס=צו=רופען, טייל מאהל האט ער נאך געפלעגט צו צוזאגען מיט א שמייכעל די ווערטער. „איך וועל מיך שוין היינט נישט בענוצען מיט קיין גולם, אזוי ווי מען האט זיך אמאל בענוצט". די בעדייטונג פון די ווערטער איז אזוי ווי די גאנצע וועלט האט געוואוסט אז דער צדיק ר' ליב שפאלער איז דער זעלבער צדיק, וואס מיט צוויי הונדערט יאהר צוריק אין יענעם גלגול איז געוועזן ר' ליב פראגער וואס מען האט עם גערופען מהר"ל מפראג, און כדי מלחמה צוהאלטען קעגען דעם פינצטער'ן עלילת דם האט ער בעשאפען א גולם, אזוי ווי עס איז בעשריבען געווארן אין דעם בערימטען ספר נפלאות מהר"ל. די גאנצע וועלט האט געגלויבט אז דער אויסריף פון שפאלער זיידען איז אמת. ווארען לויט זיינע גרויסע וואונדערליכע מופתים וואס ער האט בעוויזען, האט יעדער געקאנט פערשטעהן, אז מחיה מתים צו זיין א מת

אַ שעה צײַט, איז נישט בײַ דעם צדיק פון די שװערע זאַכען, װאָרען החוץ בײַ דעם בעל שם טוב, האָט מען נישט צו געזעהן אַזעלכע גרויסע װאונדערליכע מופתים בײַ קײן שום צדיק, װי בײַ דעם שפּאָלער זײדען. און צום סוף איז במשך פון די הונדערט יאָהר, װאָס זענען שוין פערבײַ געלאָפען נאָהך זײַן פטירה, כמעט שוין אינגאַנצען פאַרגעסען געװאָרען דאָס גדלות פון דעם הײליגען צדיק. אַלזאָ האָב איך אָנגעהויבען חוקר ודורש זײַן און זאַמלען מאַטריאַל, עס זאָל אַלץ װערען בעשריבען און אַ ספר, כדי דער נאָמען פון דעם הײליגען צדיק זאָל קײנמאָהל נישט פאַרגעסען װערען, פיעל זאַכען האָב איך מלקט געװען פון אַלטע ספרים, פיל זאַכען האָב איך איבער גענומען בעל פה פון גרויסע תלמידי חכמים. און איבער הויפּט האָב איך אַרײַנגענומען אין דעם ספר פון די כתבים, װאָס האָט בעשריבען דער משמש פון שפּאָלער זײדען ר׳ **אײזיק סקװירער**, װעלכע איך האָב בעקומען, פון זײַנע צװײ אוהר אוהר אײניקלעך, ר׳ אײזיקל אורשאַטאָװ, און ר׳ חאַצקעלע קעלמאַנאָװיטש, װאָס האָבען זײערע לעצטע יאָהרען געװאָהנט אין װאַרשאָ, אויך האָב איך בעקומען אַביסעל שטאָף פון דעם שפּאָלער רב, הגאון ר׳ **אהרן מרדכי קראמער** שליט״א און פון דעם פּלינסקער רב, הגאון ר׳ **צבי יחזקאל מיכלזאהן** שליט״א און פון הגאון ר׳ **אברהם סג״ל איטינגא** פון „דוקלא=נאַליציאַן" װעלכער איז אַ׳ אײניקעל פון דעם גרויסען גאון ר׳ **שלמה קליגער** ז״ל דאָס זענען די ערליכסטע און ריכטיגסטע קװעלער, פון װאָס דאָס ספר איז צוזאַמען געשטעלט געװאָרען.

די הקדמה ביז אַהער האָבען מיר איבערגעזעצט פון דער הקדמה װאָס האָט אָנגעשריבען אין לשון קודש דער טאַרלער רבי הרב הגאון המפורסם ר׳ **יודעל ראזענבערג** שליט״א, װאָס װאָהנט הײַנט אין לאָדז, דער מחבר פון פיל ספרים, און ער איז אויך דער בעל מחבר פון דעם ספר אויף לשון הקודש מיט דעם נאָמען **תפארת מהרא״ל**. לײדער אָבער מוזען מיר מודיע זײַן דעם אמת, אַז עס איז נאָך געבליבען פיל זאַכען, װאָס דער בעל מחבר האָט אונז נישט ערלויבט איבער צו זעצען אויף זשאַרגאָן, צוליב זײַנע געװיסע פערבאָרגענע טעמים, דאָך פערהאָפען מיר אויף געװיס, אַז דער לעזער װעט אַזוי אויך גאַנץ גענוג אָנזעטען זיך מיט פיעל פערגעניגען פון דעם ספר, און יעדער לעזער װעט געװיס זעהן מודיע צו זײַן פון דעם בעריהמטען ספר אַלע זײַנע חברים. יעדער זאָל עס קויפען, כדי אַז דער נאָמען פון דעם הײליגען צדיק מיט זײַנע גרויסע װאונדערליכע מופתים, און מיט זײַן גרויס צדקות און פיעל נוטץ, װאָס ער האָט געפלעגט טוהן אַממײנסטענס און די אָרימע אידישע בעפעלקערונג זאָל קײנמאָל נישט פאַרגעסען װערען, און זײַן זכות זאָל מגין זײַן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(ב)

דאָ שטעהט בעשריבען ווי דער שפּאָלער זיידע איז געבאָרען געוואָרען, ווי אַזוי ער איז גרויס געוואָרען און איז זעהר מפורסם געוואָרען דורך זיינע גרויסע מופתים.

נעבען די שטאָדט „אומאַן“ אין רוסלאַנד קיעווער גובערני׳ וויים פֿון אומאַן“ בערך אַ מייל ווענס, געפֿונט זיך אַ גרויס דאָרף, וועלכעס האט געהערט צום גראַף „פּאָטאָצקי“ וואָס האָט געוואָהנט אין אומאַן אין דעם גרויסען סאָפּיעווקער פּאַלאַץ. אין יענעם דאָרף האָט געוואָהנט דעם גראַף פּאָטאָצקעס אַ אידישער פּאַסעסאַר, וועלכער איז געווען אַ שעהנער עושר. דער נאָמען זיינער איז געווען ר׳ ברוך גרונדי. ער איז געקומען קיין רוסלאַנד פֿון „בּיהמען“ און איז פֿון דאָרט ענטלאָפֿען אין דער צייט, וואָס אידען האָבען דאָרט געהאַט גרויסע רדיפות מיט פֿיעל צרות. דער פּאַסעסאַר ר׳ ברוך, כאָטש ער איז נישט געווען קיין תלמוד חכם, נאָר נאָר אַ פּשוט׳ר בעל הבית, פֿונדעסטוועגען האָט ער זיך געפֿיהרט אַזוי פֿרום אין יודעשקייט ווי אַ גרויסער צדיק. זיין ווייב האָט געהייסען „רחל“. זי איז אויך געווען אַ גרויסע צדקת. פֿיעל צדקה און גמילת חסד האָבען זיי געטוהן. אַסמייסטענס האָבען זיי זיך פֿערלענט אין דעם דאָרף מקיים צו זיין די מצוה פֿון הכנסת אורחים, צו ליעב וועלכען זיי האָבען פֿאַרברייטינגט אַ בעזונדער הויז מיט איינצעלנע שטיבלעך. אין יעדען שטיבעל איז געשטאַנען צוויי בעטען מיט בעטציינג, און אַ טיש מיט בענקלעך. זייער מנהג איז געווען צו ערלויבען די אורחים זאָלען זיך דאָרט אויפֿהאַלטען אַ גאַנצע וואָך. אַלע טאָג האָבען זיי בעקומען צוויי מאָהל עסען. און שבת האָבען אַלע אורחים געגעסען צוזאַממען ביי איין טיש מיט דעם ר׳ ברוך׳ן. און אויב עס איז געווען ווייבער מיט די אורחים, האָבען זיי אַלע געגעסען צוזאַמען אין באַזונדערע שטיב ביי איין טיש מיט ר׳ ברוך׳ס ווייב. אַז עס האָט זיך געטראָפֿט אַ אורח מיט ווייב און קינדער האָט מען זיי אָפּגעגעבען אַ באַזונדער שטיבעל. אָבער אַז דער אורח האָט מיט געהאַט אַ ווייב אָהן קינדער, האָט מען זיי נישט געוואָלט אָפּגעבען אַבאַזונדער שטיבעל, בעוויל ער האָט איבערגעקלערט, טאָמער איז דאָס נישט קיין מאַן און ווייב. נאָר די ווייבער האָבען זיך געמוזט אויפֿהאַלטען אין אַ בעזונדערן גרויסען צימער, וועלכער האָט געהאַט אַריינגאַנג פֿון דער אַנדערע זייט הויז. אַזוי אַז עס האָט זיך נאָר נישט פֿעראייניגט מיט די איבריגע קליינע צימערען. איידער די אורחים זענען פֿון דאָרט אַוועק האָבען זיי בעקומען נדבות. די מאַנסלייט האָט ר׳ ברוך געטיילט נדבות, און די אָרימע ווייבער האָט זיין ווייב רחל געטיילט נדבות. נאָך אַ מנהג האָט דער ר׳ ברוך געפֿלעגט האָבען, אַז אַזוי באַלד עס איז אָנגעקומען אַ אָרימער אורח וואָס פֿאָהרט אַרום מיט אַ געמיין פֿערד און וועגעלע, אָנגעקלויבען סמאַטעס מיט ביינער, און ווי געוועגליך האָבען זיי דאָך אַזעלכע פֿערדלעך וואָס־קריכען קוים, און אויב עס האָט זיך גראָדע געפֿונען

צווישען

בּאווייזען דעם פּאַסעסערס פֿערד, אַזעלכעס וואָס עס איז אָבגעשטאַנען און מען האָט שוין נישט געקענט דערמיט אַרבּייטען שווערע אַרבּייט, האָט ער דאָס פֿערד אַוועק געשענקט דעם אָרימען סמאַטשאַרש.

ווען דער הייליגער בּעל-שם איז נאָך געווען נאָר אַ יונגער מאַן. איז ער געווען אַ בּעהאַלטענער צדיק און האָט געליטען גרויס דוחק אין דער פּרנסה, ער האָט זיך מפרנס געווען פֿון יגיע כפּו מיט אַ פּערד און וועגעלע, אויף וועלכען ער האָט געפֿלעגט אַריינפֿיהרען אין שטאָדט אַריין צו פֿערקויפֿען אַ מאָהל זאַמד און אַ מאָהל ליים. זיין ווייב האָט יאָ געוויסט וואָס ער איז, האָט זי אויף עם רחמנות געהאַט, און חאָטש זי איז געווען אַ גרויסען מאַנס אַ טאָכטער, פֿון דעסטוועגען האָט זי עס נישט געלאָזט אַליין אַרבּייטען נאָר זי איז מיטגעפֿאָהרען און האָט עס געהאָלפֿען גראָבּען דאָס זאַמד אָדער דאָס ליים און אַרויפֿלעהגען אויפ׳ן וועגעלע. צוליב די נידריגע און אָרימע פּרנסה פֿלעגען זיי אַמאָהל אַרום צופֿאָהרען פֿון איין שטאָדט צו דער צווייטע און מיט דעם זיך צו בּאַשעפֿטיגען. קיינער האָט זיי נישט נאָכגעקוקט, בּעוודאי יעדער האָט גירעכענט, אַז זיי זענען פֿון דעם סאָרט אָרימעלייט, וואָס שלעפֿען זיך אַרום שטענדיג אונטערוועגענס.

אַמאָהל האָט זיך געמאַכט אַז דעם בּעל שם׳ס פֿערדעל איז זעהר אָבּגעשטאַנען, און עס איז אוממעגליך געווען שוין צו פֿיהרען דער מיט אַ שווערע משא. עס האָט שוין קוים געקאָנט דעם לעהדיגען וואָגען שלעפּען. און קיין געלד אויף אַנאַנדער פֿערדעל צו קויפֿען האָט ער נישט געהאַט, דאָרך דעם איז דער בּעל שם געווען אין אַ גרויס ענגשאַפֿט. האָט זיך געמאַכט אַז ער האָט זיך צוזאַמען געטראָפֿען מיט אַנדערע אָרימעלייט, האָט ער זיך פֿאַר זיי שטאַרק בּעקלאָגט וועגען זיין ענגשאַפֿט, האָבּען זיי עם געגעבּען אַ עצה, ער זאָל פֿאָהרען אין דעם דאָרף אַריין ווי דער פּאַסעסאַר ר׳ בּרוך וואָהנט. דאָרט וועט ער בּעקומען עטליכע רובל אַ נדבה, און עס קאָן נאָך זיין ער זאָל גראַדע טרעפֿען אַז בּיי דעם פּאַסעסאַר געפֿינט זיך אַ פֿערד, וועלכעס טויג שוין נישט פֿאַר איהם, וועט דער פּאַסעסער זיכער עס דאָס שוואַכע פֿערד אַוועק שענקען, און ער וועט נאָך קאָנען פֿיהרען דער מיט ווי לאַנג זאַמד מיט ליים. דער בּעל-שם האָט זיי געפֿאָלגט, און ער מיט׳ן ווייבּ האָבּען אָנגעהויבּען פֿאָהרען צו דעם פּאַסעסאַר..

נאָך אַ לאַנגע און שווערע נסיעה איז דער בּעל שם מיט זיין ווייבּ אָנגעקומען אין יענעם דאָרף אַריין, זיי האָבּען ערשטענס אָבּגערוהט זיך אַביסעל אין דער הכנסת אורחים שטיבּ, מען האָט זיי בּאַלד דערלאַנגט עסען און זיי האָבּען זיך דערקוויקט. ווען דער בּעל שם האָט זיך געזעהן מיט דעם ר׳ בּרוך פּאַסעסער האָט ער זיך בּאַלד פֿאַר עס בּעקלאָגט וועגען די צרה פֿון פֿערד. האָט ר׳ בּרוך בּאַלד זיך אָנגעפֿרעגט בּיי זיינע קנעכט, צו עס געפֿינט זיך נישט ערגעץ אַ שוואַך פֿערד, וועלכעס ווערט שוין נישט בּענוצט צו דער אַרבּייט. האָבּען זיי געזאָגט אַז עס איז מאַקע

דאָ אַזײַ פֿערד. האָט ר׳ ברוך געהײסען אַװעק געבען דאָס פֿערד צו
דעם אורח. דער בעל שם האָט זיך דערפֿרײט מיט דער מתנה. אָבער
דאָך איז ער נישט אומשטאַנד געװען באַלד אַהײם צו פֿאָהרען. בעװײַל
ער מיט׳ן װײַב זענען בײדע שטאַרק מיד געװען פֿון דעם װײַטען װעג
װעלכען זײ זענען מעהר געגאַנגען צו פֿוס װי געפֿאָהרען. אַלזאָ איז בײַ
זײ געבליבען זײ זאָלען זיך דאָ אַביסעל אָברוהן עטליכע טאָג ביז
נאָהך שבת. דער בעל שם האָט געבעהטען בײַ דעם פּאַסעסער ער
זאָל אָבגעבען פֿאַר עם מיט זײַן װײַב אַ באַזונדער שטיבעל ביז נאָהך
שבת. אָבער ר׳ ברוך האָט עם געענטפֿערט. מײַן ליבער ר׳ איד האָט
נישט פֿאַראיבעל. דאָס קאָן איך נישט טוהן. בעװײַל איך פֿיהר זיך
שוין לאַנג אַזוי, אַז עס קומט אַ אורח מיט אַ װײַב אָהן קינדער. גיב
איך זײ נישט אָב קײן באַזונדער שטיבעל. נאָר דער אורח האַלט
זיך אויף אין די שטיבלעך. און די פֿרוי אין דעם אָבגעזונדערטען
גרויסען צימער. בעװײַל איך קאָן דאָך נישט די אורחים װאָס זײ זענען
דער בעל שם האָט עם געענטפֿערט אַז עס איז טאַקי גאַנץ גלײַך אַזוי.
און ער איז דאָרט פֿערבליבען איבער שבת. מען האָט אין עם נאָר
נישט דערקאָנט, בעװײַל ער האָט זיך געפֿיהרט גאַנץ פּשוט, אַזוי װי
אַלע אָרימע לײַט.

דעם זעלבען שבת צו נאַכט׳ס האָט דער פּאַסעסער ר׳ ברוך נישט
געקאָנט אַזוי גיך אײַנשלאָפֿען. בעװײַל ער האָט זיך שבת בײַטאָג גאַנץ
גוט אויסגעשלאָפֿען, איז ער געלעגען אין בעט און האָט געהאַלטען אָפֿען
די אויגען. האָט ער פּלוצלונג דערזעהן אַז אין אײן פֿענצטער פֿון די
הכנסת אורחים שטיבלעך איז זעהר ליכטיג. ער האָט מתחילת גע-
קלעהרט אפשר איז דאָס ליכטיגקײט פֿון די לבנה. ער האָט זיך אָבער
באַלד איבערגערעכענט אַז די נאַכט קאָן נאָר די לבנה ניט שײַנען.
אַלזאָ האָט ער איבערגעקלערט אויב עס מאַכט זיך נישט דאָרט עפּעס
קײן שרפֿה. האָט ער זיך געשװינד אָנגעטוהן און איז אַלײן אַהינגעלאָפֿען
זעהן. װאָס דאָרט טהוט זיך עפּעס. אַז ער איז אַהינגעקומען האָט ער
גוט באַמערקט אין װעלכען שטיבעל עס איז אַזוי שטאַרק ליכטיג. איז
ער צוגעגאַנגען צו די טיהר און האָט אַרײַנגעקוקט דאָרך אַ שפּאַרע,
האָט ער געהערט אַז איננװעהניג בריטט עמעצער מיט זעהר אַ מורא׳דיג
קול. עס איז אויף עם באַלד געפֿאַלען אַ גרויסע אימה. ער האָט זיך
אָבער געשטאַרקט גוט אויסצוהערען און גוט צו צוקיקען. האָט ער
געזעהן אַז דער נײַער אורח פֿון פֿערד און װענעלע זיצט אויף די ערד
די פֿיס פֿערלעגט. די הענד אויסגעשפּרײט אין דער הויך. דאָס פּנים
האָט זעהר געשײַנט. פֿון די אויגען האָבען זיך געגאָסען טרערען. דער
אורח האָט דאַמאָלס אָנגערעכט חצות און האָט געבריטט דעם פּסוק „למה
לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים״. נאָך האָט ר׳ ברוך דערזעהן אין
דעם שטיבעל אַז עס שטעהט אין דער זײַט אַ הויכער מענש מיט

אַ לאַנגע ווייסע באָרד, געקליידעט אין גאַנצען אין ווייסען. פון דעם מענש האָט אויך אַרויסגעשיינט אַ גרויס ליכטיגקייט. אויף דעם פּאַסעסער ר׳ ברוך איז אָבער געפאַלען באַלד אַזאַ פּחד און אימה אַז ער איז אַנידערגעפאַלען און חלשות געגעבען די טיהר.

אַזוי ווי דער בעל שם האָט דערהערט אינוועהניג דאָס קול פון דעם פאַל, איז ער באַלד צוגעלאָפען צו דער טיהר עפענען. די טיהר האָט זיך אָבער נישט אַזוי גרינג געקאָנט עפענען. בעווייל דער קערפּער פון פּאַסעסער האָט פערלעהגט די טיהר. דער בעל שם האָט זיך גע-שטאַרקט און האָט אַביסעל גיעפענט. אַזוי ווי ער האָט דערזעהען ווער דאָ ליגט האָט ער באַלד אָנגעהויבען אויפמונטערען עם, ביז ער האָט עם דערוועקט. האָט דער בעל שם אַריינגעפיהרט דעם פּאַסעסער צו זיך און שטיבעל אַריין ער זאָל גוט קומען צו זיך. אַז דער פּאַסעסער האָט צוריק בעקומען זיין פערשטאַנד מיט זיינע קרעפטען, האָט ער ערשט אָנגעהויבען צופאַרשטעהן אַז דאָס איז נישט קיין פּראָסטע אידעל. האָט ער ערשטענ׳ס אָנגעהויבען עם איבערצובעטען, וואָס ער האָט עם חושד גיוועזען אַז אפשר איז די פרוי נישט זיין ווייב. און איז געפאַלען דעם בעל שם צו די פיס און האָט אָנגעהויבען שטאַרק וויינען. דער בעל שם האָט עם אויפגעשטעלט און האָט אויף עם גוזר גיוועזען ער זאָל פאַר קיינעם גאָר נישט דערצעהלען וואָס ער האָט דאָ גיזעהן, ווי לאַנג ער וועט לעבען. דערנאָך האָט דער בעל שם גיבענשט דעם ר׳ ברוך׳ן ער זאָל זוכה זיין צו אַ זוהן וואָס וועט זיין אַ גרויסער צדיק און וועט דערהאַלטען די וועלט. דערביי האָט דער בעל שם גיוואָרענט ר׳ ברוך׳ן, אַז זיין ווייב זאָל זיך ביי דעם קינד נישט פיהרען אַזוי ווי ביז אַהער, וואָס זי האָט צוגעוואוינט, זייגערענס צו זיי. נאָר דאָס קינד זאָל זי אַליין דערנאָהרען זייגען. האָט ר׳ ברוך געזאָגט. מיין ווייב איז דאָך אָבער אַ שוואַכע און זי קאָן נישט בשום אופן אַליין זייגען. און אויסער דעם. האָט זי נאָך אַ שלאַפקייט, וואָס דאָקטוירעם זאָגען אַז זי וועט שוין קיין קינדער נישט קענען האָבען. האָט דער בעל שם געזאָגט. דאָס איז טאַקי אמת אַז על פי דרך הטבע קאָן זי שוין נישט טראָגען ווערען. אָבער דאָ וועט דער אויבערשטער אַנס טוהן אַז זי וועט יאָ טראָגען ווערען, פון איהר קראַנקהייט וועט זי געהיילט ווערען, און זי וועט נאָך האָבען כח אַליין דאָס קינד צו זייגען. האָט ר׳ ברוך געזאָגט, אמן, הלואי עס זאָל אַזוי מקוים ווערען.

אין אַ קליינע וואַלע אַרום האָט דער פּאַסעסער ר׳ ברוך זעהר איבער-גיבעטען דעם בעל שם און האָט צו עם געזאָגט. איך וואָלט זעהר גערען געפרעגט אייך עפּעס. האָט דער בעל שם צו עם געזאָגט, מעגסט פרעגען האָט ר׳ ברוך געפרעגט. איך וויל זעהר וויסען. ווער איז דאָס גיוועזען דער ליכטיגער מענש ביי אייך אין שטיבעל. האָט דער בעל שם צו עם גע-זאָגט. דאָס איז אַ נשמה פון זעהר אַ גרויסען צדיק. און בעוויל די האָסט

די

די זכיה געהאט עס אצינד צו זעהן מעג איך דיר מגלה סוד זיין, זאלסט וויסען אז דאס איז די נשמה פון גרויסען צדיק רבי ליב פון פראג, וואס מען האט עס גערופען מהר"ל מפראג. זיין נשמה איז ווייטער אראבגעשיקט געווארען אויף דער וועלט ארויסצוהעלפען אידען פון זייער נויט. און אזוי ווי דיין יחוס שטאמט ארוים פון מהר"ל, האסט דו זוכה גיוועזן, דארך דיינע מעשים טובים וואס דו טוהסט גוטס מיט פיעל ארימעלייט, אז די הייליגע נשמה זאל מגולגל ווערען אין דיין זרע. בעווייל יעדער נשמה ציהט מגולגל צו ווערען אין דער זעלבער משפחה. נעכער ווי אין א פרעמדע משפחה אלזא זאלסט דו דעם קינד אויך א נאמען געבען „ליב" און איך בין דיר מבטיח אז איך וועל זעהן דעם זוהן וואס ועט דיר געבארען ווערען. און איך וועל עס בענטשען.

דער פאסעסער ר' ברוך האט פאר גרוים שמחה אנגעהויבען צו וויינען, בעווייל ער האט נאך ביז אהער קיין זוהן נישט געהאט.

נאהך דעם האט ר' ברוך ווייטער זעהר שטארק איבערגעבעטען דעם בעל שם און האט צו עס געזאגט. גיבט מיר רשות נאך איין שאלה אייך איבער צופרעגען. זאגט מיר אייער נאמען און פון וואנעט איהר זענט. און איך פערלאנג זעהר פון אייך, איר זאלט שוין די שווערע און נידריגע פרנסה אוועקווארפען. איך נעם מיך אונטער איך זאל אייך אוים האלטען מיט פרנסה בכבוד ווי לאנג איך וועל לעבען. האט דער בעל שם צו עס געזאגט. דאס פרעג מיך נישט, און דאס קאן איך דיר נישט צוליב טוהן. בעווייל עס איז נאך נישט געקומען די צייט איך זאל נתגלה ווערען אויף די וועלט. און ביז די ריכטיגע צייט וועט קומען, מוז איך אזוי ארום לעבען. און זאלסט וויסען, אז דאס זעלבע וועט זיין מיט דיין זוהן. איידער ער וועט מפורסם ווערען אויף די וועלט, וועט ער לעבען בצער און בדוחק. אבער דערנאהך וועט ער שיינען אויף די וועלט אזוי ווי די זון שיינט. מעהר זאלסט דו מיך שוין קיין שום שאלות נישט פרעגען. און איך זאג דיר אהן, אז אזוי לאנג ווי די וועסט לעבען זאלסט דו פאר קיינעם נישט דערצעהלען פון דעם אלעם וואס די האסט דא גיזעהן, און פון וואס איך האב מיט דיר גירעדט. זאלסט מיך נאר נישט מכבד זיין מעהר פון אנדערע אורחים ארימעלייט, ווען איך וועל מארגען אוועקפאהרען. נאהך דעם איז ר' ברוך אהיים געגאנגען שלאפען צומארגענס איז דער בעל שם פון דארט אוועק געפאהרען מיט דעם נייעם פערדעל, און קיין מענש האט נישט געוויסט וואס דא איז פארגעקומען די נאכט. נאר וואס ר' ברוך האט זיך דאס אלס פערצייכענט ביי זיך אין ספר הזכרון.

.(ג)

עס איז פערביינעגאנגען א קורצע צייט האט די צדקת רחל דעם

פּאַסעסערט ווייב נעדאַרפט צו נעהן טבילה. דאָס איז גיעווען חנוכה צייט זי פלעגט וועגען דעם אַרייַנפאָהרען אין אַ שעהנע קאַרעטאַ מיט איהר׳ס אַ דינסט אין שטאָדט אומאן. זי פלעגט פערפאָהרען פאַר אַ בעקאַנטע אַכסניא מיט די קאַרעטאַ און ביינאַכט האָט זי מיטגענומען די דינסט פאַר אַ שומר און זענען געגאַנגען צוזאַמען צו די טבילה. נאָהך די טבילה פלעגען זיי צוזאַמען צוריק צו נעהן אין דער אַכסניא און פון דאָרט גלייך אַהיים פאָהרען. דאָס מאָהל איז אָבער די טבילה נישט פשוט צו געגאַנגען. דער שטן איז געוואָהר געוואָרען אַז די גרויסע הייליגע נשמה דאַרף דאָרך די טבילה געבאָרען ווערען, האָט ער זיך פערלעגט די זאַך צו שטעהרען, מיט דעם אַז די טבילה זאָל נישט צוגעהן אַזוי גלאַט כשר. און אַזוי ווי די צדקת רחל איז אַרויסגעגאַנגען נאָהך די טבילה איז אויף איר אַראָבגעשפּרינגען אַ שוואַרצע קאַץ פון דאַך אַראָב. זי האָט זיך פון דעם זעהר איבערגעשראָקען, און איז צוריק נאָך אַ מאָהל זיך טובל זיין בעווייל זי האָט באַגעגענט אַ דבר טמא. חאָטש זי איז גיוועזן אַ שוואַכע און דאָס וואַסער איז גיוועזן נישט גוט געוואַרעמט. דאָך האָט זי נישט געקוקט. און האָט זיך דאָס צווייטע מאָהל טובל גיוועזן. ווען זי איז אַרויסגעגאַנגען נאָהך דער צווייטער טבילה איז ווייטער פּלוצלונג פערביינעלאָפען פאַר איר אַ חזיר אַזוי נאָהנט אַז דאָס חזיר האָט זי אָנגעריהרט רחל איז ווייטער שטאַרק איבער געשראָקען געוואָרען, זי האָט זיך אַביסעל אָבגערוהט און איז ווייטער צוריק געגאַנגען זיך טובל זיין דאָס דריטע מאָהל, חאָטש עס איז ביי איר גיוועזן שיעור סכנת נפשות. ווען רחל איז אַרויסגעגאַנגען נאָהך דער דריטער טבילה, איז ווייטער איר אַקעגען געקומען אַ גרויסער שוואַרצער הונד. וועלכער האָט אויף איר אָנגעהויבען שטאַרק ביללען. זי איז ווייטער אַזוי שטאַרק דערשראָקען געוואָרען אַז זיא איז שיעור נישט אַנידערגעפאַלען אויף דעם שניי אין יחלשות, אָבער די דינסט וואָס איז איר מיט געגאַנגען האָט זי דערהאַלטען זי זאָל נישט פאַלען, און האָט אָנגעהויבען אָבצורעדען איהר בעל־הבית׳טע, זיי זאָלען אַזוי אַהיים פאָהרען, און זי זאָל שוין מעהר נישט היינט צוריק נעהן זיך טובל זיין, נאָר זי זאָל מאָרגען בייטאָג פאָהרען זיך טובל זיין. וואָרען די דינסט האָט פערשטאַנען אַז אַזוי ווי איהר בעלהבית׳טע איז זעהר אַ שוואַכע, וועט זי זיך געוויס פערקיהלען אויב זי וועט ווייטער צוריק נעהן דאָס פיערטע מאָהל זיך טובל זיין. אָבער די צדקת רחל האָט געזאָגט. אַז זי פערשטעהט אַז דאָס פריבט מען זי פון הימעל, בעווייל אַזעלכע אויסנעוועהנליכע זאַכען האָט זיך נאָך איר קיינמאָל נישט געטראָפען, אַלזאָ מוז זי נעהן דאָס פיערטע מאָהל זיך טובל זיין, חאָטש זי שפּיהרט ביי זיך אַז דאָס איז פאַר איר אַ סכנה. זי האָט זיך געשטאַרקט מיט די לעצטע קרעפטען, און איז צוריק געגאַנגען זיך טובל זיין דאָס פיערטע מאָהל.

צוליעב די קעלט איז רחל שוין גיוועזן אַזוי שוואַך. אַז זי האָט

זיין

שוין קיין כּח נישט געהאַט אַראָפּ צו ציהן פון זיך די מלבושים. נאָר די דינסט האָט שוין געמוזט זײַן איר בײַהילפיג אין דעם. אָבער אַצינד בײַ דעם פירטען מאָהל זיך טובל זײַן איז איר אַ נס געשעהן אין וואַסער. זי האָט געשפּירט אַז דאָס וואַסער פון דער מקוה איז פּלוצלונג וואַרעם געוואָרען און אויסערדעם האָט זי דערשפּירט פון דעם וואַסער זעהר אַ גוטען גערוך, חאָטש דאָס מקוה וואַסער האָט מען גיפלעגט שטענדיג שלעכט שפּירען, אַצינד איז דאָס פאַרקערט געוואָרען אויף גן עדן וואַסער. רחל האָט זעהר אַ הנאה געהאַט פון דעם וואַסער. און זי האָט געשפּירט אַז עס קומט איר צו כּח מיט געזונד אין דעם וואַסער האָט זי זיך גאָר נישט געאײַלט אַרויסצוגעהן. די דינסט ווײַטער האָט שוין געמיינט אַז די בעל־הבית'טע האָט שוין קיין כּח נישט אַרויסצוגעהן, האָט זי אַראָבגעשריגען צו איר. וואָס זי מאַכט. אָבער די בעל־הבית'טע האָט זי בערוהיגט זאָל זיך פאַר איר גאָר נישט שרעקען. נאָך די טבילה האָט רחל געשפּירט בײַ זיך, אַז זי איז געהײַלט געוואָרען פון אַלע איהרע פעהלערען, און אַז זי האָט בעקומען גאָר פרישע קרעפטען. פון דעם גם האָט זי גאָר נישט דערצעהלט. בײַ דעם יעצטיגען אַרויסגעהן איז זי געפאַלען שוין אויף אַזאַ עצה. זי האָט געהייסען די דינסט זאָל דעפּויר אַרויסגעהן. רחל האָט זיך אין איר פון הינטען אָנגעהאַלטען און איז איר נאָכגעגאַנגען מיט פערמאַכטע אויגען. כּדי זי זאָל גאָר נישט זעהן אויב עס וועט עפּעס ווײַטער פאָרקומען אַ דבר טמא. אָבער אַצינד איז שוין קיין שום שלעכטס נישט פאָרגעקומען. און זײַ זענען בײַדע בשלום אַרײַנגעקומען אין זײַער אכסניא. ווי די קאַרעטאָ האָט אויף זײַ געוואַרט. ווען רחל איז אַרײַנגעקומען אין דער אַכסניא. האָט מען פון איר געשפּירט דעם גוטען גערוך פון דעם וואַסער. דעם בעל אכסניא'ס ווײַב. מיינענדיג אַז דער גערוך איז פון אַ מין טײַערען זייף אָדער פון עפּעס אַ מין פאַרפום, האָט זי געפרעגט רחל'ן אין וועלכע אַפּטייק מען בעקומט דאָס צו קויפען. רחל האָט איר ניענטפערט אַז דאָס בעקומט מען געוויס נישט אין די היגע אַפּטייקען. נאָר דאָס האָט איר דער מאַן געבּרענגט אַ מתּנה פון אויסלאַנד. דעם בעל אכסניא'ס ווײַב האָט איר זעהר מקנא געווען. און האָט צו איר געזאָגט מיט אַ שמייכעל ווי וואָהל איז דאָס צו זײַן אַ נגיד. נאָר די נגידים קאָנען בעקומען אַלץ וואָס זייער האַרץ גליסט. רחל האָט נישט לאַנג זיך געזוימט און איז באַלד מיט איהר דינסט אַהיים געפאָהרען.

ווען רחל איז אַהיים געקומען האָט מען אַלץ געשפּירט פון איר דעם גוטען גערוך פון דעם וואַסער. דער פּאַסעסער ר' ברוך האָט אויך אַזוי גירעכענט, אַז רחל האָט זיך געקויפט אין שטאָדט אַזאַ טײַערען פאַרפום. עס האָט דאָס גאַנץ גוט פערדראָסען. דאָך האָט ער נישט געוואָלט איר באַלד דאָס פאָרוואַרפען. נאָר ער האָט געוואַרט אויף אַ פּאַסענדען מאָמענט דער צו. רחל האָט אָבער באַלד באַמערקט, אַז איהר מאַן איז עפּעס אויף איר צאָרענדיג. און זי האָט באַלד פערשטאַנען אַז נישט אַנדערש נאָר איהר מאַן איז זי חושד אַז זי האָט אויסגעגעבען פיעל געלד אויף דעם. האָט זי

מיט אַ שמייכעל אַריינגערופען איהר מאַן אין אַבעזינדער חדר און האָט עס געפרעגט. וואָס די מעשה איז וואָס ער געהט עפּעס אַרום פערדראָסיג. האָט ער איר גיענטפערט. „נו פאַר וואָס זאָל מיך נישט אויף דיר פערדריסען? די זעהסט אַלע טאָג גאַנץ גענוג, ווי עס דרייען זיך געבעך אַרום פיעל אָרימעלייט פון אונזערע ברידער וואָס האָבען נישט קיין העמד אויפ'ן לייב אָנצוטוהן און אויך נישט קיין שטיקעל ברויט צו עסען, און די פערגינגסט דיר צו שפּאַנדירען געלד אויף פּאַרפום. און לויט ווי איך פערשטעה איז דאָס נישט פון די וואָלוועלע זאַכען. נו אדרבא רעכען דיך גיט איבער צו דאַרף מען דאָס נויטיג? צו קאָנסט די דען מיך נישט אַז איך האָב נישט קיין הנאה פון אַזעלכי נאַרישקייטען? צו ווייסטו דען נישט אַליין אַז איך ליב דיך ערליך. נאָר צוליב דעם וואָס די האָסט אַ גוט און פרום הארץ, אָבער נישט צוליב דעם וואָס די וועסט דיך שמירען מיט פּאַרפום? נו אדרבא זאָג דו אַליין, צו וואָלט נישט גלייכער גיוועזען דאָס געלד אַיינצוטהיילען צווישען אונזערע אָרימע ברודער. מען זאָל זיי דאָס לעבען דערהאַלטען" ע

אַזוי ווי רחל האָט דערהערט די תוכחה פון איהר מאַן, האָט זי זעהר געלאַכט, און האָט צו עם געזאָגט. „הער נאָר אוים מיין מאַן! אפשר וועסט דו מיר ערלויבען צו פרעגען דיך די זעלבע שאלה וואָס בלעם'ס עהזעל האָט גיפרעגט בלעם'ן — ההסכן הסכנתי לעשות לך כה? — דאָס איז טייטש, צו בין איך דען געוואָהנט געוועזען דיר אַזעלכעס צו מאַכען? אַלזאָ האָסט דו אַליין געדאַרפט פאַרשטעהן אַז דאָ מוז עפּעס זיין אַ סוד". האָט ר' ברוך איר גיענטפערט. דאָס זאָגסט דו טאַקי אמת אַז דו ביזט קיינמאָל נישט געוואָהנט גיוועזען צו אַזעלכע נאַרישקייטען. אַלזאָ בין איך טאַקי זעהר נייגעריג צו וויסען דעם סוד, וואָס דאָ איז עפּעס פאָרגעקומען. דאַן האָט רחל פאַר איהר מאַן אַלס דערצעהלט, וואָס מיט איר איז פאָרגעקומען ביי די טבילה. האָט ר' ברוך איר גיענטפערט מיט אַ שמייכעל. „נו אַזוי זייט שוין רויכטיג". רחל האָט נישט פערשטאַנען וואָס דער מאַן מיינט. אָבער ר' ברוך האָט גיט פערשטאַנען זיינע רייד, אַז ער זעהט שוין אַ גוטען אָנהייב פון דעם נביאות, וואָס דער פערבאָרגענער צדיק האָט עם געהאַט געזאָגט, און דאָס בעווייזט אַז פון דער טבילה וועט געבאָרען ווערען אַ גרויסער צדיק. וואָס דער ריח פון גן עדן וועט מיט עם מיט קומען. ר' ברוך האָט גיבעהאַלטען ענטשולדיגונג ביי זיין ווייב רחל. וואָס ער האָט זי חושד גיוועזען בחנם, און זיי ביידע האָבען אָבגעגעבען אַ לויב צום אויבערשטען פאַר דעם נס, און דער גיטער גערוך האָט זיך פון די צדקת רחל שוין קיינמאָהל נישט אָבגעטוהן, כל זמן זי האָט נור גילעבט.

דאָס נביאות מיט די ברכה, וואָס דער בעל שם האָט געהאַט צוגעזאָגט ר' ברוך'ן איז מקוים געוואָרען. זיין ווייב רחל איז טראָגען געוואָרען און האָט געבאָרען אַ זוהן, וועלכעס אַלע האָבען באַלד דערקאָנט אַז דאָס

אי-

איז אַ אויסערגעוועהנליך קינד. די שמחה איז דאָרט זעהר גרויס געוועזען, בעוועהל ר' ברוך האָט נאָך קיין זוהן נישט געהאַט. ר' ברוך האָט דאַמאָלס אַזוי געזאָגט צו זיין ווייב די קינדבעטאָרין. לויט ווי מיר ווייסען איז דאָך דאָס קינד אַ ברכה פון אויבערשטען און עס איז געבאָרען דאָרך נסים. אַלזאָ איז מיין עצה אַז דו זאָלסט זאָלסט דאָס קינד זייגען. רחל האָט באַלד מסכים געוועזען צו זיינע רייד, און עס איז איר אַ נס געשעהן אַז זי האָט געהאַט פיעל מילך אין די ברוסטען. חאָטש זי האָט שוין געהאַט געבאָרען דריי טעכטער און האָט נאָר נישט געהאַט צו זויגען, אָבער היינט איז די נאַטור ביי איר פאַרענדערט געוואָרען. מען האָט אָנגעהויבען אָנצוגרייטען אויף דעם ברית. און ר' ברוך האָט באַפוילען אין אַלע אַרומע־דיגע מקומות אַז ער בעהט אַלע אָרימעלייט אויף דעם ברית. און ווי געוועהנליך איז דאָס באַלד גוט מפורסם געוואָרען, און עס איז אָנגעקומען אַ שעהן ביסעל אָרימעלייט. פיעל פון זיי האָבען מיטגעבראַכט זייערע גאַנצע פאַמיליעס ווייב און ר' ברוך האָט זיי אַלע גאַנץ שעהן צוגענומען. די אומאַניער קהלה קדושה מיט נאָך רייכע מענשען פון אַנדערע שטעדט זענען אָנגעקומען אין דער פריה פון דעם טאָג וואָס דער ברית האָט געדאַרפט זיין. בקיצור אַלע האָבען זיך שטאַרק משמח געוועזען. נאָר אויף ר' ברוך'ס פנים איז קענטיג געוועזען עפּיס אַביסעל דאגה. דאָס איז געוועזען בעוועהל ער האָט אויסגעקוקט צו דערזעהן דעם פערבאָרגענעם צדיק. וואָס האָט עס געהאַט געבענטשט מיט אַזאַ זוהן. האָט ער זיך נאָר אלץ געדרעהט צווישען די אָרימעלייט אַלע מאָהל מיט אַנאַנדערען אויסרייד און דאָס דאַווינען איז צוליעב דעם אויפגעהאַלטען געוואָרען. ר' ברוך האָט אָבער גוט גע־טראָפען, און האָט דערזעהן דעם פערבאָרגענעם צדיק אַריינקומען צווישען די חברה אָרימעלייט מיט אַ זעקעל אויף די פּלייצעס. אַזוי ווי ר' ברוך האָט עם דערזעהן איז ער עם אַקעגען געלאָפען מיט גרויס שמחה, און האָט עם געגעבען אַ ברייטען שלום עליכם. אָבער דער בעל שם האָט צו עם תיכף אַ ווינק געטוהן ער זאָל שווייגען און האָט עם געוואָרענט ער זאָל זיך שטאַרק היטען נישט צו ריידען מיט עם באַזונדער און נישט עם צו טיילען קיין שום כבוד. נאָר ער זאָל עם בעהאַנדלען פּינקט אַזוי ווי אַלע אָרימעלייט. אַלזאָ האָט ר' ברוך געמוזט שווייגען.

דער גאַנצער עולם. וועלכער איז בעשטאַנען פון אַ ערך צוויי הונדע־רט מאַן האָבען זיך געשטעלט דאַווינען. נאָכען דאַווינען איז באַלד געוועזען דער ברית. דעם קינד האָט מען אַ נאָמען געגעבען—אריה ליב—. דאָרט איז געוועזען אַ מנהג. אַז ווען דער קוואַטער איז צוריק געגאַנגען מיט דעם קינד, איז דער בעל ברית נאָהך געגאַנגען, און יעדער מענש, וואָס דער קוואַטער איז פאַר עם פערביי געגאַנגען, האָט אַרויסגעשטרעקט זיין רעכטע האַנד אויף דעם קינד און האָט געגעבען דעם קינד אַ ברכה, און דעם בעל ברית האָט ער אָבגעגעבען „מזל טוב". און בעוועהל ר' ברוך האָט געוויסט אַז דער פערבאָרגענער צדיק געפינט זיך צווישען די חברה

אָרימעלייט

אָרימעלײַט. האָט ער במכוון געהײסען דעם קוואַטער ער זאָל מיט דעם קינד אַדאָרכגעהן צווישען די אָרימעלײַט אויך. ר׳ ברוך האָט גירעכענט אַז אַזוי נאָהך וועט קאָנען אויסקימען אַז דער פערבאָרגענער צדיק וועט קאָנען בענטשען דאָס קינד. און עס איז טאַקי אַזוי געוועזן. פיעל אָרימעלײַט האָבען גיבענטשט דאָס קינד, און ווען דער קוואַטער איז פערבײַ געגאַנגען פאַר דעם בעל שם, האָט ער אַרויפגילײגט זײַן רעכטע האַנד אויפ׳ן קינד און האָט אויסגעשריגען פרײליך בזה הלשון. „רבותי! אַזוי וויא איך בין אַ פּראָסטער עם הארץ קאָן איך נישט בענטשען דאָס קינד אויף לשון קודש. אָבער איך גידענק וואָס מײַן פאָטער האָט מיט מיר גילערענט חומש דעם פסוק ואברהם זקן — אַז „אב״ איז טײַטש אַ פאָטער, און זקן איז טײַטש אַ זײדע. איז אַלזאָ דער פשט פון ואברהם זקן, אַז אברהם איז געוואָרען אונזער זײדע, אַלזאָ בענטש איך דאָס קינד, אַז ער זאָל אויך זײַן אַ זײדע צו אַלע אידען, אַזוי ווי אברהם אבינו״. צווישען עולם איז געוואָרען אַ גרויס גילעכטער פון דעם זיסען פשט אויף דעם פסוק ואברהם זקן. אָבער דער נאָמען „זײדע״ איז באַלד שפּרײט געוואָרען צווישען אַלע געסט אויף אַ גילעכטער, און דער נאָמען האָט נושא חן געווען בײַ אַלע. און אַז עמעצער פון די געסט האָט געוואָלט פרעגען דעם פאָטער אָבער די מוטער, וואָס דאָס קינד מאַכט, האָבען זיי גיפרעגט בזה הלשון „וואָס מאַכט עפּעס אײער זײדעלע״? און אויסער דעם, בעוויל דעם קינד האָט מען אַנאָמען גינעבען „ליב״. נאָהך דעם גרויסען צדיק ר׳ ליב פון פּראָג, וואָס מען האָט עס גערופען מהר״ל מפּראג. און דער מהר״ל איז געוועזן אַ עלטער עלטער זײדע פון דעם קינד׳ס פאָטער און מוטער. אַלזאָ איז די עלטערן פון דעם קינד אויך געפאַלען דער נאָמען „זײדע״. און ווען זיי האָבען זיך געשפּילט מיט דעם קינד, האָבען זיי אַליין אויך גערופען דאָס קינד „אונזער זײדעלע״. און אַזוי נאָך איז בײַ יעדען אײַנגעוואָרצעלט געוואָרען צו רופען דאָס קינד מיט דעם נאָמען „זײדעלע״. און סײַ הײמישע מענשען, סײַ פרעמדע מענשען, האָבען מעהר גערופען דאָס קינד מיט׳ן נאָמען „זײדעלע״ איידער מיט׳ן תכשיטנען נאָמען „ליבלי״.

(ד)

דאָס ליבלי האָט מען ענטוויינט צו דער רעכטער צײַט, און ער האָט אָנגעהויבען וואַקסען. ער האָט זיך זעהר שעהן געוויזען באַלד קלײנערהײט. מען האָט צו עם געהאַלטען גרויסע מלמדים תלמידי חכמים. אַז ער איז אַלט געוועזן אַכט יאָהר האָט ער שוין געקאָנט פון אויסענווענייג גאַנץ תורה נביאים כתובים, און אויך גאַנץ משניות. ביז אַכט יאָהר האָט מען מיט עם נאָך קײן גמרא נישט גילערענט. נאָר אַז מען האָט גיזעהן אַז ער האָט שוין ניט אויפ׳ן קאָפּ גאַנץ תורה נביאים כתובים און גאַנץ משניות,

דאן

דאַן האָט מען שוין מיט עם אָנגעהויבען לערנען גמרא מיט פּוסק. דאָס ליבלי האָט בעקומען זעהר אַ גרויסען שם טוב. יעדער האָט עם גערימט פאַר אַ שעהנעם עילוי, ר׳ ברוך מיט זיין ווייב רחל האָבען גרויס נחת מקבל גיוועזען פון דעם זוהן, און זיי האָבען בעשטימט געוויסט אז ער וועט זיין אַ גדול בישראל. ליידער אָבער איז זייער שמחה בעציימענס פונכטער געוואָרען און זייער זין איז צו פריה אינטערגעגאַנגען. ווען ר׳ ברוך איז אַלט געוואָרען אַ יאָהר זעכציג איז עם אָבגעשטאָרבען זיין ווייב רחל, נאָך דעם וואָס זי האָט זוכה גיוועזען צו זעהן, אַז איהר זוהן ליבלי האָט אָנגעהויבען תפילין צו לעהגען. איז שוין ליבלי געבליבען אַ יתום פון זיין טייערע מוטער. צוויי יאָהר האָט ר׳ ברוך געטרויערט נאָך זיין ווייב רחל, און נאָהך דעם וואָס ער האָט שוין געהאַט חתונה געמאַכט אַלע דריי טעכטער, האָט ער דאָך נישט געקאָנט זיצען אַליין, האָט ער גענומען אַנאַנדער ווייב פון שטאָדט אומאַן. אָבער קיין רחל צדקת האָט ער שוין נישט געהאַט. פון דאַמאָלס אָהן האָט זיך די הצלחה פון עם אָבגעטוהן. די פּאַסעסיא איז בטל געוואָרען, און ר׳ ברוך איז געוואָרען אוים נגיר. נאָר דאָך קיין פּרנסה האָט עם נישט געפעלט. און אַזוי ווי ליבלי האָט שוין נישט געהאַט מיט וועמען צו לערנען און דאַמאָלס איז גיוועזען אין יענעם געגענד שטאַרק מפורסם דער גרויסער צדיק ר׳ פּנחס קארצער ז״ל. אַלזאָ האָט ר׳ ברוך אַוועק געשיקט זיין ליבלי אין שטאָדט „קאָריץ״ ער זאָל דאָרט לערנען אין דעם צדיק׳ס בית המדרש. פיער יאָהר האָט דאָרט ליבלי געלערנט תורה מיט גרויס התמדה. דער צדיק ר׳ פּנחס האָט עם זעהר ליב געהאַט אַזוי. אַז אַלע נאַכט האָבען זיי בײדע גילערענט בסוד קבלה. אויף אַלע ימים טובים איז ליבלי אַהיים געפאָהרען צום פאָטער. בקיצור ער איז שטאַרק מפורסם געוואָרען פאַר אַ גרויסען למדן און אַ פרומען און אויך פאַר אַ גרויסען חכם אין אַלע חכמות. אַז ליבלי איז אַלט געוואָרען אַכצעהן יאָהר און ער איז אַהיים געפאָהרען צום פאָטער אויף פּסח, האָט דער צדיק ר׳ פּנחס עם געזאָגט ביים געזעגענען. „גו ליבל! בן שמנה עשרה לחופה. מען זוכט שוין גיין פאַר דיר. דו קאָנסט שוין אַליין טיש פיהרען״. דער צדיק ר׳ פּנחס האָט עם געבענטשט און האָט עם אַהיים געשיקט.

אין דעם שטעדטעל „מעדוועדאָווקע״ וועלכעס געפונט זיך נישט ווייט פון „אומאַן״ איז גיוועזען אַ שוחט, וועלכער איז אויך גיוועזען דאָרט אַ רב. אין די אַרומעדיגע דערפלעך איז ער אויך גיוועזען דער שוחט און רב. ער איז גיוועזען גירעכענט פאַר אַ עושר, און האָט מעהר נישט פערמאָגט קיין קינדער ווי אַ בת יחידה. אַזוי ווי ער האָט געהערט פון דעם ליבלי, האָט ער פערלענט אַ גרויסען כח, ער זאָל אָנקריגען דעם ליבלי פאַר אַ חתן. ער האָט עם צוגעזאָגט אייביג קעסט און אויסצוהאַלטען עם מיט אַלעם כל ימי חייו, און החוץ דעם אַ נאַגין שעהנעם נדן, און אַזוי ווי ר׳ ברוך איז שוין דאַמאָלס קיין עושר נישט גיוועזען, האָט ער איינגעשטימט אויף דעם שידוך. עס האָט נישט לאַנג געדויערט און ליבלי איז געוואָרען אַ איידעם ביי דעם מעדוועדאָווקער שוחט און רב. נאָך די חתונה איז ר׳ ליבלי

געוועזען און געלערענט תורה יומם ולילה און האָט שוין אויך אָנגעהויבען צו האָבען מיטלייד מיט געדריקטע מענשען און אָרימעלייט. פון זיין נדן האָט ער געמאַכט אַ תל. ער האָט זיך געקויפט אַביסעל ספרים, און דירעשט געלד האָט ער צוטיילט אָרימעלייט. ער האָט אַזוי אָבגעפיהרט גאַנצע אַכט יאָהר. במשך דער צייט האָט זיין ווייב עם געבאָרען צוויי טעכטער און איין זוהן. נאָהך אַכט יאָהר האָט זיין שווער צו עם געזאָגט אַז מען דאַרף עפּעס קלערען פאַר אַ תכלית און האָט עם אָנגעהויבען אָנצורעדען ער זאָל זיך לערנען שחיטות. ר' ליבלי איז בעשטאַנען און צייט עטליכע חדשים האָט ער זיך אויסגעלערענט גוט שחיטות און האָט שוין אָנגעהויבען צו צוהעלפען דעם שווער שחט'ן אַביסעל אין שטאָדט און אַביסעל אין די אַרימערינגע דערפער. דערווייל איז זיין שווער אַ זקן געוואָרען און די שטאָדט האָט פערלאַנגט אַז דער שווער זאָל שוין אַוועקלעגען דאָס שחיטות און אויף זיין אָרט זאָל זיין דער איידעם. ר' ליבלי האָט אָבער נישט איינגעווילעגט אויף דעם פאָרשלאַג אַזוי גלייך, און האָט געזאָגט אַז דאָס קאָן ער נישט טוהן ביז ער וועט זיך אָנפרעגען אין „קאָריץ" ביי דעם צדיק ר' פּנחס. די שטאָדט האָט מסכים געווען אויף דעם און מען האָט גלייך אַוועק געשיקט קיין „קאָריץ".

אין יענער צייט איז שוין דער בעל שם געווען מפורסם אויף די וועלט. און דער הייליגער צדיק ר' פּנחס פון קאָריץ איז געוואָרען איינער פון זיינע גרעסטע תלמידים, אַצינד אַז ר' ליבלי איז געקומען צו עם פרעגען זיך אַ עצה צו ער זאָל ווערען שוחט. האָט דער צדיק ר' פּנחס צו עם געזאָגט אַזוי ווי היינט שיינט אַנגרוים ליכטיקייט אויף דער וועלט פון דעם הייליגען בעל שם, וואָס איך בין נאָר אַקעגען עם אַזוי ווי אַ שטערען קעגען די זון, אַזוי איז מיין עצה די זאָלסט מיט מיר פאָהרען צום הייליגען בעל שם, און אַזוי ווי ער וועט דיר זאָגען אַזוי זאָלסט דו טוהן. אַזוי ווי זיי זענען נאָר אַריינגעקומען צום בעל שם, באַלד ביים שלום נעמען האָט דער בעל שם געזאָגט צו ר' ליבלי. „די ביזט געקומען מיך פרעגען צו די זאָלסט ווערען אַ שוחט. האָסט דו אַ קלעהר אַז דו ביזט אַראָבגעקומען אויף דער וועלט אָנצוגרייטען כשר פלייש. אָבער דאָס איז נישט דער אמת, פערבלייב דאָ שבת וועסטו דאָ ביסלעכווייז געוואָהר ווערען וואָס דו דאַרפסט מתקן צו זיין אויף דער וועלט". ר' ליבל איז געבליבען שבת עס האָט אָבער עם נאָהך שבת נישט געגליסט שוין אַהיים צו פאָהרען, איז ער געבליבען נאָך אַ שבת. ווען ער האָט זיך שוין געזאָלט געזעגענען, האָט דער בעל שם צו עם געזאָגט. „זאָלסט וויסען אַז אַלע אוקראַינער אידען זענען זעהר נידריג אין יודישקייט, און טויזענדער נשמות פון אוקראַינע וואַרטען אויף דיר דו זאָלסט זיי מתקן זיין, און נאָר צוליב דער עבודה ביסטו אַראָב געקומען אויף דער וועלט". האָט ר' ליבל געזאָגט צום בעל שם. הייליגער רבי! איך שפּיהר דאָך אָבער גאָר נישט ביי מיר קיין שום כח דערצו, איך זאָל מיך קאָנען אונטער נעמען אַזעלכי שווערע זאַכען. האָט דער בעל שם צו עם געזאָגט. זאָלסט וויסען אַז דעם נאָמען „זיידע" האָב איך דיר

ניגעבען

גינעבען, זאָלסט זיין אַזוי ווי אַ זיידע צו אַלע אידען, און די הייסט ליב,
זאָלסט זיין אַזוי ווי אַ ליב צווישען אַלע חיות, וואָס אַלע ציטערען און זענען
אינטערטעניג אונטער דעם ליב. נאָר דאָס דאַרפסט דו אָבער אויך וויסען, אַז
פונקט אַזוי ווי אַלע געוויקסען וואָס וואַקסען אַרויס פון די ערד, קאָנען נישט
אַרויסוואַקסען ביז דאָס קערענדעל ווערט דיפויר פערפוילט אין די ערד. נאָהך
דעם דוקא וואַקסט עס הערשט אַרויס מיט'ן גאַנצען קראַפט. אַזוי זענען אַלע
גרויסע מענשען. זיי קאָנען נישט אַרויסוואַקסען אַזוי ווי די הויכע בוימער,
כל זמן זיי ווערען נישט דיפויר פערשוואַרעצט צו ליידען גלות און דחקות און
יסורים און נאָך אַנדערע פערשידענע נסיונות". דערהערענדיג די ווערטער
איז ר' ליב געבליבען שטיל. ער האָט פערשטאַנען אַז דער בעל שם פערלאַנגט
פון עם, ער זאָל זיך אונטערנעמען צו ליידען גלות, אַזוי ווי אַלע פערצייטישע
גרויסע צדיקים, עס האָט אָבער עם אָנגעהויבען צו בויערען אין קאָפּ די
דאגה פון זיין וויב און קינדער, ווער וועט זיי דערווייל מפרנס זיין. דער בעל
שם האָט באַלד פערשטאַנען וועגען וואָס ער טראַכט, האָט ער צו עם אַזוי
געזאָגט. "אמת טאַקי אַז דו דאַרפסט זאָרגען פאַר דיינע בני בית בעוויל זיי
הענגען דאָך אין דיר. אָבער זאָלסט וועגען דעם נישט דאגה'ן. אַז די וועסט
אַהיים קומען זאָלסט זאָגען די שטאָדט'ס מנהיגים און אויך פאַר דיינע בני בית.
אַז איך האָב דיך נישט געהייסען בלייבען שוחט, בעוויל דו דאַרפסט צוריק
קומען צו מיר צופערבלייבען דאָ אַ לאַנגע צייט. נאָר זיי זאָלען האַלטען מיין
פסק, אַז דער שוחט וואָס זיי וועלען צונעמען זאָל אַוועקגעבען אַ דריטעל
שחיטה דיין שווער, אַז ער מיט דיינע בני בית זאָלען זיך האָבען פון וואָס מפרנס
צו זיין. און זאָלסט זיי זאָגען פאַר מיינעטסוועגען דעם מופת. אַז אַזוי ווי עס
וועט מפורסם ווערען אַז די בלייבסט נישט דאָרט שוחט, וועלען אָנהייבען
אָנקומען אַנדערע שוחטים. דעם ערשטען שוחט, וועט זיך טרעפען. אַז אַזוי ווי
ער וועט שאַרפען דעם חליף וועט עם אָנהויבען פלוצלונג געהן בלוט פון די נאָז
עס זאָל די שטאָדט נישט צו נעמען, דעם צווייטען שוחט וועט זיך ווייטער
אַזוי טרעפען. אַזוי ווי ער וועט דערלאַנגען דעם חליף צום בעקוקען, וועט
ער דעם חליף אַ ראָבלאָזען אויף די ערד, עס זאָל מען אויך נישט צונעמען.
נאָר דער דריטער שוחט וואָס וועט קומען עם זאָל מען יאָ צונעמען. דער
בעל שם האָט אָבגעזעגענט ר' ליב'ן און האָט עם געבענטשט. נאָהך דעם
איז ר' ליב אַהיים געפאָהרען. אין דער היים האָט ער דערצעהלט די
ו שובה פון בעל שם מיט זיין פסק. די שטאָדט האָט אַפילו געצווייפעלט
אַביסעל אין דעם. אָבער אַז זיי האָבען גיזעהן אַז דאָס מופת פון בעל שם מיט
די פרעמדע שוחטים איז פינקטליך אויסגעפיהרט געוואָרען, האָבען זיי מסכים
געווען צו דעם פסק פון בעל שם, און זיי האָבען צוגענומען דעם דריטען שוחט
וואָס איז דאָרט אָנגעקומען מיט דעם בעדינג, אַז אַ דריטעל שחיטה זאָל ער
אַוועק געבען דעם אַלטען שוחט. ר' ליב האָט זיך אָנגעגרייט בסוד צוריסענע
אַלטע מלבושים, אַזוי ווי די אָרימעלייט געהן אָנגעטוהן. און דער היים האָט ער
געזאָגט אַז ער פאָהרט אַוועק צום בעל שם אויף אַ נאָומבעשטימטע צייט.

און איז אין אַ קורצע צייט אַוועק נעפאָהרען אין די וועלט אַריין.

ווען ר׳ ליב האָט זיך אַרויסגעלאָזט אויף די וועלט גלות ליידען איז ער אַלט געוועזען בערך דרייסיג יאָהר. זיבען יאָהר האָט ער געליטען גלות, די ערשטע פינף יאָהר איז ער נישט געווען אויף איין אָרט לאַנג, נאָר די לעצטע צוויי יאָהר פון די זיבען יאָהר גלות איז ער געווען שמש אין שטאָדט „זלאָטאָפּאָלי“. די צוויי יאָהר האָט ער שוין דאָרט געוואָהנט צוזאַמען מיט זיין בני בית אויך אין דחקות, אַזוי ווי אַ שמש אין אַ קליין שטעדטעל. קיינער האָט נישט געוויסט ווער ער איז און וואָס ער איז. די שטאָדט האָט עס צוגענומען פאַר אַ שמש, רעכענענדיג עס פאַר איינער פון די אָרימעלייט וואָס שלעפּען זיך אַרום אויף די וועלט שנאָרען. אין זלאָטאָפּאָלי האָט ער שוין בסוד אָנגעהויבען מופתים צו בעווייזען, די שטאָדט איז געווען זעהר פאַרגרעבט אין אידישקייט. האָט ער בסוד יעדען איינציגען מחזיר בתשובה געווען, ער האָט געפּלעגט היילען פיעל קראַנקע גרויסע מענשען און קליינע קינדער. דערביי האָט ער אַלץ מענשען פאַרבלענד די אויגען און האָט געזאָגט אַז ער ברענגט די רפואות פון אַפּטייק. ביז מען איז ביסלעכווייז געוואָהר געוואָרען אַז דאָס איז עפּעס נישט קיין פּשוט אידעל נאָר אַ בעל מופת. האָבען אָנגעהויבען פאָהרען צו עם פיעל מענשען פון די אַרימעדיגע מקומות. און ווען עס זענען געקומען צו עם מענשען פון אומאַן און פון מעדוואָדאָווקע, האָבען עס פיעל מענשען דערקאָנט אַז דאָס איז דעם פּאַסעסער ר׳ ברוך׳ם זוהן, וואָס מען האָט עם געפּלעגט רופען „זיידע“. און אַז ער איז דעם מעדוואָדאָווקער שוחט׳ס איידעם, אַזוי נאָך איז ער מפורסם געוואָרען צוריק מיט דעם נאָמען „זיידע“. די מענשען וואָס האָבען גאָר נישט געדענקט פון וואַנעט און פון וואָס דער נאָמען „זיידע“ דערנעמט זיך צו עם, האָבען זיי גירעכענט, אַז אַזוי ווי עס איז פערהאַנען אַ נאָמען „אַלטער“, אַזוי איז פערהאַן אַ נאָמען „זיידע“. אַלזאָ האָבען עם אַלע אָנגעהויבען צורופען מיט דעם נאָמען „זיידע“. ער איז אָבער פון זלאָטאָפּאָלע באַלד אַוועק אין אַנדערע שטעדט, און איז אומעטום אַלץ מפורסם געוואָרען פאַר אַ בעל מופת און פאַר אַ גרויסען צדיק. נאָך אַבט יאָהר וואָס ער איז אַרום פון זלאָטאָפּאָלי, האָט ער זיך באַזעצט אין שפּאָלע. דאָס שטעדטעל שפּאָלי איז אויך געווען אַזוי שטאַרק פאַרגרעבט אין אידישקייט אַזוי ווי זלאָטאָפּאָלי. אָבער דער שפּאָלער זיידע האָט זיי אַלע מחזיר בתשובה געווען. וואָס דער שפּאָלער זיידע האָט אָבגעטוהן אין די פינף יאָהר פון זיין גלות ליידען, איז נאָר בעוויסט דאָרך די מעשיות וואָס דער שפּאָלער זיידע פלעגט אַמאָהל דערצעהלען ווען ער איז געווען לוסטיג. פון די מעשיות איז בעוואוסט, אַז ער פלעגט אַמטיינסטענס צו זיין מלמד אין די דערפער, כדי מחזיר בתשובה צו זיין וועלכען איד, אָדער כדי מציל צו זיין וועלכען איד פון מיתה לחיים.

דער

(ה).

דער שפאלער זיידע איז געווען א גרויסער בקי אין רפואות פון קראנקהייטען. אמאהל האט מען עם איבערגעפרעגט, פון וואנעט ער האט דאס געלערנט. האט דער שפאלער זיידע דערצעהלט די מעשה. ווען ער האט געליטען גלות איז ער אמאהל געגאנגען אליין אונטערוועגענס, האט ער דערהערט פון וויטענס עפעס א קול פון קרעכצען. איז ער נאהך נעגאנגען נאך דעם קול, ביז ער איז צוגעקומען אויף אנארט אונטער א בוים, וואס עס האט אויף עם געוואקסען פעלדס-עפעלעך, האט ער געטראפען אונטער דעם בוים ליגען א גוי א שעפער וועלכער איז אראב געפאלען פון דעם בוים און האט צובראכען אפוס. דער גוי האט זעהר שטארק געקרעכטצט און געשריגען פון גרויסע יסורים, און האט נאר נישט געקאנט אליין זיך דעם פיס פערבאנדעזשירען. דער שפאלער זיידע האט רחמנות בעקומען אויף דעם גוי, און איז אוועק געלאפען צו א טייך וואסער און האט געברענגט א קריגעל קאלט וואסער, דער נאהך האט דער שפאלער זיידע ארויסגענומען פון זיין פעקעל א קלאהר העמד. ער האט עס צוריסען און האט מיט דעם העמד פערבאנדעזשירט דעם צובראכענעם פיס. נאהך דעם איז דער שפאלער זיידע געגאנגען אין דארף אריין, און האט פון דעם א ידיעה גיגעבען די דארפס פויערען. איז מען ארויס געפאהרען מיט א פוהר, מען האט דעם חולה פערנומען און מען איז מיט עם אוועק געפאהרען אין א שפיטאל אריין. האט דער קראנקער שעפער זעהר געדאנקט דעם שפאלער זיידען, וואס ער האט עם דערהאלטען ביים לעבען און האט צו עם אזוי געזאגט. „פאר דעם וואס די האסט מיך מחיה געווען, זאלסט די קומען צו מיר און א צוויי חדשים ארום, ווען דער פיס וועט שון זיין אונגאנצען פערהיילט, און איך וועל שוין קאנען געהן אויפ'ן פיס. דאמאלס וועל איך דיר געבען א גוטע מתנה, מיט וועלכער די וועסט קאנען היילען פיעל קראנקהייטען. דער שפאלער זיידע האט פערשטאנען אז מסתם האט מען עם פון הימעל אונטערגעריקט די מעשה, איז ער טאקי דערנאהך געקומען צו דעם שעפער, וועלכער האט עם איבערגיגעבען רפואות פון פונף און צוואנציג מינים קרייטעכצער צו היילען פערשידענע קראנקהייטען, עס איז געווען צו באמערקען פיעל מאהל דערנאהך, ווען דער שפאלער זיידע איז שוין געזעסען אויף די כסא רבנות אין שפאלי, האט ער געפלעגט צו געהן שפאצירען אין זימער אמאהל ווען די זון האט אנגעהויבען אויפשיינען, און אמאהל ווען די זון האט אנגעהויבען אונטער צוגעהן, האט ער דאן געפלעגט אבצורייסען גרעזער, דערביי האט ער עפעס שטילערהייט געזאגט, די גרעזער האט ער בעהאלטען אין א פערטשיילע אריין. אין דערהיים וויטער האט ער זיי געהאלטען פערשלאסען ביי זיך, און האט זיך מיט זיי בענוצט צו היילען פערשידענע קראנקהייטען, ער האט אבער געפלעגט היילען פיעל קראנקע מיט שטיקלעך חלה פון די שירים, וואס איז געבליבען שבת פון זיין המוציא. און אויך מיט ביסלעך טראפענעס וויין, וואס איז געבליבען שבת פון זיין

קידוש

קידוש. ער האָט אַמאָהל, אַמאָהל גאַנץ זעלטען אַ קמיע אויך גינעבען פאַר אַ קראַנקען מיט די לעצטע מיטלען האָט ער זיך נאָר בענוצט קענען אידען. אָבער קראַנקע פון אַנדערע פעלקער האָט ער נאָר געהיילט מיט קרײַטעכצער אַליין. אַז ער האָט געהיילט אַ גוי, האָט ער עם געפּלעגט אָנזאָגען, ער זאָל גידענקען מיט קיין איד ניט צו טשעפּען, וואָרען טאָמער ווען ער עפּעס אַמאָהל אַ איד שלעכטס טוהן, וועט באַלד די קראַנקהייט צו עם צוריק קומען.

דאָס איז אויך בעוואוסט, אַז אַ קראַנקען אויף חולי נכפה האָט ער קיינמאָהל ניט געוואָלט היילען, ער האָט געזאָגט אַז די אַלע קראַנקע אויף חולי נכפה זענען אין יענעם גלגול געווען מוסרים, איז דאָס זייער עונש זיי זאָלען זיך אַליין בײַסען די צינג וואָס האָט אַמאָהל געמסר'ט. און ווייל דער שפּאָלער זיידע האָט זעהר ניט געליטען קיין מוסרים, ער האָט געפּלעגט זאָגען אַז אַלע מינים פּושעי ישראלים קאָן ער ליידען. אויסער מוסרים, אַזוי ווי עס איז בעוואוסט, אַז ער האָט זיי געפּלעגט אויסצורײַסען מיט די וואָרצעל אַלזאָ האָט ער אַזוי קראַנקען ניט געקאָנט ליידען, און האָט זיי ניט געוואָלט בשום אופן היילען, נאָר איינמאָהל האָט זיך פערלאָפען, אַז אַזוי קראַנקער האָט בעקומען די נכפה אַלע מאָהל אין מיטען שמנה עשרה, ווען ער האָט אָנגעהויבען זאָגען די ברכה „ולמלשינים אל תהי תקוה". האָט דער שפּאָלער זיידע עם אַרויס בעפוילען דאָרכ'ן משמש, אַז איין רפואה איז דאָ פאַר עם, ער זאָל אָבזוכען ערגיץ אַ מסור און זאָל דאַווינען נעבען עם, דער מסור זאָל זעהן אַז ער בעקומט די נכפה בײַ „ולמלשינים אל תהי תקוה", און אויב דער מסור וועט דאָרך דעם תשובה טוהן, וועט דער קראַנקער געהיילט ווערען. דער קראַנקער האָט אַזוי געטוהן, און איז טאַקי געהיילט געוואָרען.

(ו)

אין די מעשה ווערט בעשריבען דורך וואָס און דורך וועמען איז דער שפּאָלער זיידע געוואָרען שמש אין זלאָטאָפּאָלי.

די מעשה האָט דער שפּאָלער זיידע אַליין דערצעהלט, ווען ער איז שוין גיזעסען אויף דער כסא רבנות אין שפּאָלי. ווען עס איז אַמאָהל געקומען פאַר עם איינער פון זײַנע חסידים בעקלאָגען זיך מיט אַ געוויין, כאשר עס וואַרט אויף עם אַ שווער משפּט, ווענען דעם וואָס מען האָט געפונען בײַ עם אין הויף אַ גנבה, וועלכע איז גיווען בעהאַלטען צווישען האָלץ, און ער ווייסט פון נאָר ניט. וויל מען עם מאַכען אַ פּראָצעס אַז ער איז דער גנב, דאָס משפּט דאַרף פאָרקומען בקרוב. און דער אַדוואָקאַט וואָס ער האָט גענומען זאָגט, אַז ער וועט זעהן צו אַרבײַטען מיט אַלע כחות, אַז מען זאָל עם ניט בעשטראָפען

מעהר

מעהר ווי מיט דריי חדשים תפיסה. און דאס איז שוין נאר דער קלענצטער פסק. האט דער שפאלער זיידע עס געענטפערט בזה הלשון. „איך קאן זיין נאך א בעסערער מליץ פאר עם, און איך וועל זעהן צו פועל'ן מען זאל נאר מאכען א פסק אויף איין חודש תפיסה״. האט דער חסיד אנגעהויבען וויטער צו וויינען און האט געזאגט. „הייליגער צדיק. איך ווייס דאך דעם אמת אז איך בין פון דעם ריין אונגאנצען, נו פאר וואס זשע זאל מיר קומען איין חודש תפיסה״. האט דער שפאלער זיידע צו עם געזאגט. זאלסט וויסען אז מיר האט זיך אויך אמאהל געטראפען אזוי אומגליק, וואס איך בין געוועזען ריין פון דער זינד. און דאך האט מען מיך בעשולדיגט אין א גנבה, און איך בין אפגעזעסען אין פאלטאווער תפיסה בערך צוויי חדשים, פון כ׳ סיון ביז חמשה עשר באב. פון דעסטוועגען האב איך גאר נישט געהאט קיין תרעומות אויפ'ן רבונו של עולם, בעוויל איך האב מאמין געווען באמונה שלימה אז מסתם איז דאס לטובה. און דארט אין דער תפיסה האב איך פערשטאנען, אז איך בין איינגעוויקעט געווארען אין דעם עסק צוליב דעם איך זאל מחזיר בתשובה זיין א יודישען ציגיינער. די מעשה איז אזוי נאהך צוגעגאנגען.

דאס איז געוועזען דאס פינפטע יאהר, וואס איך האב מיך ארום געדרעהט אויף דער וועלט גלות לייד'ען. בין איך אמאהל אנגעקומען אין א דארף ארייין עטליכע מייל ווייט פון „פאלטאווי״, און דעם דארף האט געוואהנט א אידישער ארענדאר, וועלכער איז געוועזען א שטיקעל מכנים אורחי. בין איך ביי עם פערבליבען אויף שבת. דארט איז אנגעקומען נאך איין אורח אויף שבת, אויך אנ'ארימאן, וועלכער האט זיך ארויסגעוויזען פאר א שטיקעל בן תורה און פאר א פרומען חסיד, אבער יענער איז נישט געוועזען באמת איינעווענייג, אזוי ווי ער האט זיך ארויסגעוויזען פון אויסענווענייג. און שבת צונאכטס האט יענער ארימאן צו געגנב'ט דארט א זילבערנעם בעכער מיט צוויי זילבערנע לעפעל, און ער האט די גנבה בעהאלטען אין זיין זעקעל אריין. איבער שבת האב איך זיך מיט דעם אורח געחבר'ט, און מיר זענען געווארען אביסעל בעפריינדעט. מיר האבען זיך אנגערעדט, אז זונטאג נאכ'ן פריה זאל'ען מיר צוזאמען אוועק געהן אין וועג אריין, עס איז טאקי אזוי געוועזען, און מיר זענען צוזאמען באלד זונטאג אין דער פריה אוועק געגאנגען. אויפ'ן וועג האב איך אפילו געזעהן ווי יענער ארימאן קוקט זיך אום אלעמאהל אהינטער, צו עס פאהרט נישט עמיצער נאהך, אבער מיר איז גאר נישט איינגעפאלען עפעס איבערצוקלערען, איך האב עם גאר נישט איבער געפרעגט און מיר זענען אזוי אב געגאנגען בערך א מייל וועגס. דארט איז געוועזען פונקט פון ביידע זייטען וועג א געדעכטער וואלד. פליצלונג ווען יענער ארימאן האט דערזעהן פון ווייטענס אז מען פאהרט נאהך, האט ער צו מיר געזאגט. אז ער ברויך גויטיג, וועגען נקיות האבען, ארייין צו געהן אויף א קלעהנע ווייליע אין וואלד ארייין, אלזא האט ער מיך געבעהטען, איך זאל מיך דערווייל אביסעל אנידערזעצען און אויף עם ווארטען.

ער האָט זײַן פּעקעל אַנידערגעלעגט נעבען מיר. און האָט אָנגעהויבען צו מאַכען גרויסע שפּרײַזען אין וואַלד אַרײַן. עס האָט נאָר נישט לאַנג געדויערט און די פוהר איז אָנגעקומען. אויף די פוהר איז געזעסען דער יודישער אַרענדאַר, וואָס מיר זענען בײַ עם שבת געוועזען, און אויך אַ גוי, וועלכער איז געוועזען דער „סטאַראָסטאַ" פון דעם דאָרף, דער אַרענדאַר האָט מיך באַלד דערקאַנט, האָט ער אַנגעשריען געטוהן צו דעם גוי. „אָט דאָס איז דער גנב"! און זיי זענען ביידע באַלד אַראָבגעשפּרונגען צו מיר, האָבען מיך גוט בעזוכט, דער נאָהך האָבען זיי געזוכט אין די פּעקלעך און האָבען טאַקי די גנבה געפונען, דער אַרענדאַר האָט מיך באַלד מכבד געוועזען מיט אַ גאַנץ שעהנעם, „מתנת=יד" אויף מײַן באַק, און האָט אויף מיר געשריגען. „אוי די גנב! די געמיינער יונג! היתכן אַז צוליב דעם וואָס איך האָב דיר געגעבען שבת אָנצופּרעסען, האָסטו מיר בעצאָהלט אַ רעה פאַר אַ טובה און האָסט מיך בעגנב'ט! נו אַצינד וועל איך דיך שוין אָבלערנען אַז די זאָלסט וויסען שוין מעהר נישט צו גנב'נען". די צוויי לײַט האָב מיך באַלד געבונדען די הענד מיט די פיס און האָבען מיך אַרויפגעוואָרפען אויף די פוהר. און האָבען אָנגעהויבען מיט מיר אַוועק צו פאָהרען. איך ווייטער בין מתחילת אַזוי דערשראָקען געוואָרען, אַז איך האָב נאָר נישט געוויסט וואָס זיי צו ענטפערען. נאָר ווען זיי זענען שוין מיט מיר געהאַט אָבגעפאָהרען אַ שטיקעל וועגס, בין איך צום שכל געקומען, און האָב אָנגעהויבען מיך בײַ זיי צובעהטען, זיי זאָלען מיך אָבלאָזען, בעוויזל איך בין נישט דער גנב, נאָר דער צווייטער וואָס האָט געמאַכט פליטה אין וואַלד אַרײַן, און האָט בײַ מיר איבערגעלאָזט זײַן פּעקעל. אָבער די צוויי מחבלים האָבען געמאַכט פון מיר דאָס גרעסטע געלעכטער, און האָבען צו מיר געזאָגט, „אוי די נאַרישער גנב! האָסטו דיר אַזוי לאַנג געבראָכען דעם קאָפּ, איידער די האָסט אויסגעטראַכט אַזאַ תירוץ", זיי האָבען מיך ווייטער מכבד געוועזען מיט עטליכע קלעפּ און האָבען מיך געהייסען בעסער שטיל שווײַגען, איך האָב געזעהן אַז איך בין דאָ שלעכט אַרײַנגעפאַלען, האָב איך שוין נאָר נישט גערעדט, נאָר איך האָב אויפגעהויבען מײַנע אויגען צום הימעל און האָב געזאָגט „גם זו לטובה", די צוויי מחבלים האָבען מיך אָבגעפיהרט קיין „פּאָלטאַווי" און האָבען מיך איבערגעגעבען צו דער פּאָליציי. דאָרט האָט מען געמאַכט אויף מיר אַ פּראָטאָקאָל און אויף דערווײַל האָט מען מיך בײַנאַכט אײַנגעזעצט אין קרימינאַל, צווישען אַ חברה גנבים און באַנדיטען.

צוזאַמענגעס אין דער פריה, ווען דאָס ביסעל קרימינאַלניקעס האָבען זיך אָנגעטוהן און האָבען זיך אומגעקוקט, האָבען זיי מיך דערזעהן און יעדער האָט מיך בעשוינט און פערווינדערט זיך אויף אַזאַ מאָדנע קרבן. עפּעס אַ איד מיט אַ לאַנגע באָרד מיט לאַנגע פאות און דאָך אַ גנב. די חברה לײַט האָבען אָנגעהויבען מיט מיר זיך צו באַשעפטיגען, און האָבען געפאָדערט פון מיר אַז איך בין טאַקי יאָ אַ גנב, מיז איך זיי געבען אײַנקויף

געלד

נעלד, דאמאלס וועל איך שוין הייסען א „חברה מאן". און אויב נישט בין איך הייסט עס „הפקר" און זיי ווילען מעגען טוהן מיט מיר וואס זיי וועט זיך נאר פערגליסטען. אזוי האבען זיי געזאגט איז דער קאדעקס פון קרימינאל. איך האב מיך אנגעהויבען בייז צו בעהטען אז איך פערמאג נישט קיין גראשען, בעווייל מען האט פון מיר אלעס צוגענומען, איך האב אויך זיי געזאגט אז איך וועל נישט זיין קיין חברה=מאן, בעווייל איך בין קיין גנב נישט. אבער זיי האבען נאר פון מיר געמאכט דאס געלעכטער. איינער האט מיר א שלעפ געטוהן ביי א פאה און איינער ביי די באָרד. האב איך אויפגעהויבען די אויגען צום הימעל און האב געזאגט. „רבונו של עולם! איך בין דיין, מיין באָרד איז דיין, מיינע פאות זענען אויך דיין, טוה דאס צוליב דיין הייליגען נאמען, אז די אומרייניגע הענד זאלען נישט האבען קיין שליטה איבער מיר". די קרימענאלניקעס האבען פערשטאנען אז איך האב עפעס תפלה געטוהן, האבען זיי הערשט אנגעהויבען נאך מעהר פון מיר צו שפאטען, בקיצור עס איז ביי זיי געבליבען זאלען זעצען א סוד איבער מיר. מסתם האבען זיי אויסגעקליבען די גרעסטע דרייע גנבים פאר ריכטער, און זיי האבען געמאכט א פסק, איינס פון די צוויי. אבער איך זאל געבען איינקויפגעלט, אבער מען זאל מיך אנשמייסען, און נאכהער דעם שמייסען וועל איך אויך שוין הייסען א חברה=מאן. עס פערשטעהט זיך אז איך האב קיין געלט נישט געהאט, האבען זיי זיך גענומען צום שמייסען. איינער האט זיך מיר ארויפגעזעצט אויף די פיס, איינער אויפ'ן קארק, און מסתם האבען זיי מכבד געוועזען איינעם פון מיינע ריכטער ער זאל געבען דעם ערשטען פאטש. אבער אזוי ווי ער האט גיגעבען דעם פאטש. האט ער באלד א שרעקליכען געשריי געטהון, בעווייל די הויט פון דער האנד האט עס געפלאצט אויף פיל ערטער, און דאס בלוט האט זיך אנגעהויבען שטארק צו גיסען פון דער האנד, און אויסער דעם איז עם די האנד באלד אינגאנצען געשוואלען געווארען. דער שמייסער האט שרעקליך געשריגען פון די שמערצען אזוי אז די גאנצע פאליציי פון קרימענאל זענען געקומען אהער צו לויפען, און מען האט געמיזט האפען דעם ארעסטאנט אין שפיטאל אריין. מיך האבען זיי שוין צו רוה געלאזט אהן אלערליי איינקויפט געלט. טייל האבען געזאגט אויף מיר אז איך מוז זיין א מכשף. טייל האבען געזאגט אז איך בין א געטליכער מאן. און זיי האבען מיך אנגעהויבען צו רופען „ראבין".

צווישען די ארעסטאנטען איז גיוועזען איינער וואס מען האט עס גערופען „ציגאניק". איך האב מתחילת גירעכענט אז דאס איז א גוי וואס זיין נאמען איז אזוי. דערנאך האב איך זיך דערוויסט אז דאס איז נאהר א איד פון פוילען, וועלכער איז אמאהל צו געשטאנען צו די צוגייער און איז געווארען א ציגיינער. און צוליב א גנבה פון א פערד איז ער ארעסטירט געווארען. זיין אמת'ד נאמען איז געוועזען יעקב. דאן האב איך שוין פערשטאנען אז דאס איז א שטיקעל ארכיט פאר מיר, און אז איך בין נאר צוליב דעם ארעסטאנט דא אנגעקומען, כדי איך זאל עם ארויסצוהן פון זיין אומרייניקייט.

איך האָב אָנגעהויבען בּיסלעכווייז מיט עס צו ריידען און אַלע מאָהל מעהר מיט עס בעפריינדעט צו ווערען, ביז ער האָט מיר דערצעהלט זיין גאַנצע ביאָגראַפיאַ. די מעשה איז אַזוי געווען. ער איז און די יונגענד פעריתום׳ט געוואָרען פון זיין פאָטער און מוטער, האָט די שטאָדט אויף עס רחמנות געהאַט און מען האָט עס אויפגעהאָדיוועט ביז ער איז געוואָרען בר מצוה. אָבער פון דאַמאָלס אָהן האָט מען פון עס אַראָב גענומען די השגחה. ער זאָל שוין געהן אַליין זיך פערדינען אַ שטיקעל ברויט. האָט ער זיך פערדינגען צו אַ בעל עגלה, און איז אַזוי נאָהך געוואָרען אַ מבין אויף פערד, און בּיסלעכווייז איז ער שוין געוואָרען אַ שטיקעל סוחר פון פערד. אַזוי נאָהך האָט ער זיך בעקאַנט מיט ציגיינער פערדס=הענדלער, צו וועלכע ער איז געוואָרען צוגעצויגען און צוגעקניפּט, צוליב אַ נקבה וואָס ער האָט ביי זיי דערזעהן. זיי האָבען ביי עס געפּועלט ער זאָל פאַרגעסען פון אידישקייט און זאָל ווערען אַ ציגיינער. די נקבה איז געוואָרען זיין ווייב ער האָט שוין מיט איר צוויי זוהן, און עס איז שוין אומטעגליך ער זאָל זיך פון איר אָבשיידען. און אַזוי ווי מען האָט עס געהאַפּט ביי אַ גנבה פון אַ פערד, איז ער פערמשפּט געוואָרען אויף צוויי יאָהר קרימינאַל. איין יאָהר איז שוין פערביי. און נאָך איין יאָהר האָט ער צו זיצען.

פון דאַמאָלס אָהן האָב איך אָנגעהויבען אַלע מאָהל דעם ציגיינער צו דערמאַנען וואָס זיין תכלית וועט זיין, און איך האָב עס אַלע מאָל געשטראָפט מיט הייסע ווערטער, אַזוי אַז מיינע רייד זענען עס אַריין טיעף אין האַרץ, און ער האָט אָנגעהויבען אַרויס צו וויזען סימנים, אַז ער האָט חשק צוריק אַ איד צו ווערען. אַמאָהל איז ער געקומען פּלוצלונג צו מיר צולויפען באַלד אין דער פריה מיט גרויס שרעק, און האָט מיר דערצעהלט אַז עס האָט עס געחלומט ביינאַכט, אַז זיינע טויטע פאָטער און מוטער זענען געקומען צו עס, און האָבען עס אָנגעזאָגט, ער זאָל דאַרכאויס פאַלגען אַלץ וואָס דער יוד מיט די לאַנגע באָרד וועט עס הייסען טוהן, און אויב ער וועט נישט פאָלגען, וועלען זיי עס ביינאַכט דערווערגען. איך האָב מיט עס שוין אָנגעהויבען אַלע טאָג קריאַת שמע צו זאָגען, און האָב עס געשאַפט תפילין, און ער האָט שוין אָנגעהויבען אַלע טאָג תפילין צו לעהגען. ער האָט שוין אויך אויפגעהערט צו עסען טרפות. איך האָב עס אַרויסגעגעבען אַ תשובה ער זאָל פאַסטען מאָנטאָג און דאָנערשטאָג און אַלע נאַכט זאָל ער זיך אַנידער זעצען אויף די ערד אויף איין שעה און זאָל וויינען און בעהטען דעם הימעל אַז זיין תשובה זאָל אָנגענומען ווערען. אין עטליכע וואָכען אַרום, האָט דער איד בעקומען אַ בריעף. אַז מיט זיין ווייב און קינדער האָט זיך פערלאָפען אַ גרויס אומגליק. אַזוי ווי זיי זענען געפאָרען אויף אַ פוהר באַרג אָב האָבען זיך די פערד שטאַרק צולאָזט. די צוויי קינדער זענען אַראָב=געפאַלען און זענען אויפ׳ן אָרט דערהרג׳ט געוואָרען. דאָס ווייב זיינס איז אויך אַראָבגעפאַלען און האָט צובראָכען אַ פיס און אויסער דעם איז זי אויף פיעל ערטער פערוואונדעט געוואָרען און מען האָט זי גענומען און

אַ שפּיטאַל אַריין, פערלאַנגט זי אַז דער מאַן זאָל איהר שיקען האָטש פונף און צוואנציג רובל, בעווייל זי ווייסט אַז ער האָט ביי זיך גענוג געלט, אַזוי ווי ער האָט מיר דערצעהלט דעם אונגלאַלט פון בריף האָב איך עס געזאָגט אַז ער מעג זיך שוין פרייהען, בעווייל דאָס איז אַ סימן אַז זיין תשובה איז אָנגענומען געוואָרען און הימעל, אַלזאָ זענען די צוויי ממזרים דערהרג'ט געוואָרען, דער איד יעקב האָט זיך דערקוויקט מיט מיינע ווערטער. איך האָב עס אויך מבטיח געווען, אַז געוויס וועט זיין הילף און מיין הילף קומען און אַ קורצע צייט. דאַן האָט ער מיך אָנגעהויבען שטאַרק בעהטען, אַז איך זאָל עס קיינמאָהל נישט פערלאָזען, נאָר איך זאָל אין עס תמיד גידענקען, און איך זאָל נוסר זיין די מצוה, צו ברענגען עס אין אָרדענונג, ער זאָל ווערען צוריק אַ אמת'ר איד, גלייך מיט אַלע אידען. איך האָב עס מבטיח געווען אַז וואָס איך וועל נור קאָנען טוהן פאַר איהם, וועל איך טוהן מיט אַלע כחות. בקיצור ער איז געוואָרען צו מיר זעהר שטאַרק אָנגעקניפּט, און האָט גיגעסען מיט מיר, געשלאָפען נעבען מיר, און איך האָב אין עס געשפּיהרט אַז ער איז אַ אמת'ר בעל תשובה.

עס האָט נישט לאַנג געדויערט, דאָס איז גיוועזן די נאַכט פון חמשה עשר באב, האָב איך גיזעהן אין חלום, אַז אליהו הנביא שטעהט פאַר מיר. ער האָט מיר געזאָגט „לייביש! חאַפּ דאָס פעקעל און ענטלויף שוין אַרויס פון דאַנעט, זאָלסט נאָר קיין מורא נישט האָבען, נעה קיין „זלאָטאָפּאָלי" און זאָלסט דאָרט ווערען שטאָדט'ס שמש", איך בין אויפגעקומען מיט אַ גרויס ציטערניש. און מיט גרויס בטחון האָב איך גענומען מיין פעקעל און האָב שוין געוואָלט מאַכען ויברח. איך האָב מיך אָבער דערמאַנט אַז איך האָב דעם בעל תשובה צו געזאָגט עס נישט צו פערלאָזען. האָב איך באַלד עס אויפגעוועקט שטילער הייט, און האָב צו עס געזאָגט. חאַפּ נעהך וואָס נויטיג איז, שטעק אַריין דיין האַנד אין מיין גאַרטעל און נעה נאָהך נאָהך מיר. אַז מיר זענען געקומען צו די ערשטער טיהר, האָבען מיר גיזעהן, די טוהר איז נישט פערשלאָסען, און אַלע שלאָפען מיט אַ פעסטען שלאָף. מיר זענען אַרויס געגאַנגען און געגאַנגען ווייטער, און דאָס זעלביגע איז געווען אומעטום, אַלע שומרים זענען געשלאָפען, און די טהירען זענען געוועזן נישט פערשלאָסען. אויף טייל ערטער האָט נאָר דער שליסעל געשטעקט אין דער טהיר. און אַזוי נאָהך זענען מיר אַרויס אויף דער גאַס און מיר האָבען געמאַכט פליטה אויסער די שטאָדט, אַזוי אַז מיר האָבען אַליין נישט געוויסט ווי אַהין מיר לויפען, אַזוי זענען מיר געלאָפען אַ גאַנצע נאַכט. אין דער פריה האָבען מיר גיזעהן פון דערווייטענס אַ דאָרף, זענען מיר אָנגעקומען אין דעם דאָרף אַריין, דאָרט האָבען מיר זיך דערפרעגט צו אַ איד, ווי מיר האָבען זיך אַביסעל אָבגערוהט. מיר האָבען געזאָגט אַז מיר דאַרפען געהן קיין זלאָטאָפּאָלי. האָט דער איד געזאָגט אַז מיר געהן אין גלייכען וועג. און אין דריי טעג אַרום זענען מיר אָנגעקומען קיין זלאָטאָפּאָלי. דאָרט בין איך געוואָרען שמש. ווי אַזוי נאָהך דאָס האָט זיך געמאַכט, וועל איך אַנאַנדערט

מאָהל דערצעהלען. און דעם בעל תשובה האָב איך געמאַכט פאַר אַ ערליכען איד און האָב עם פון דאָרט אַוועק געשיקט.

נאָהך דעם, ווי דער שפּאָלער זיידע האָט אויסגעלאָזט די מעשה, האָט ער זיך אויסגידרעהט צו דעם חסיד, וואָס האָט זיך בעקלאָגט און געוויינט וועגען דעם פאַלשען פּראָצעס וואָס מען מאַכט עם. און דער שפּאָלער זיידע האָט צו עם אַזוי געזאָגט. נו אַצינד דאַרפסט דו פערשטעהן, זאָ־סט נישט מתרעם זיין אויף דעם אויבערשטען, ווי אַזוי ער פיהרט די וועלט. דער מענש וואָס האָט אַ פעסטע אמונה אין השגחה פּרטיות, דעם וועלען די אוּנגען ניעפּענט, ער זאָל פאַרשטעהן אַז אַלע רעות זענען טובות, נאָר דאָס זאָג איך דיר צו נאָך אַ מאָהל, אַז איך וועל זיין אַ בעסערער מליץ ווי דיין אַדוואָקאַט, און איך וועל פּועל'ן אַז מען זאָל דיר נאָר מאַכען אַ פּסק אויף איין חודש".

(ז)

ווי אַזוי דער שפּאָלער זיידע איז צוגענומען געוואָרען פאַר אַ שמש הקהל אין זלאַטאָפּאָלי.

דאָס האָט דער שפּאָלער זיידע אַליין אַמאָהל דערצעהלט, ווען איך בין אָנגעקומען קיין זלאַטאָפּאָלי, בין איך געשלאָפען צווישען אַנדערע אָרימעלייט אין קהל'ס אַ הויז וואָס איז ספּעציאַל אָנגעגרייט פאַר אורחים, און די קליינע שטעדט רופט מען אַזאַ הויז „הקדש". נאָר מיט דעם ריכטיגען נאָמען איז גלייכער צו רופען דאָס הויז „פּוסטקאַ". אויף שבת קודש האָט מען מיר גיגעבען אַ „פּלעט". דאָס איז אַזאַ מין אָנווייזונג ווי איך זאָל עסען שבת, איז מיר אויסגעקומען דאָס גליק צו עסען שבת ביי דעם גרעסטען גביר פון שטאָדט. דער בעל הבית האָט אין מיר דערקאָנט אַז איך בין אַ פרומער מענש. בעווייל ער האָט גיזעהן ביי מיר עפּעס אַ נייעס, אַז איך בין געוואָרענט מקיים צו זיין די מצוה פון נטילת ידים פאַר'ן עסען, וואָרען דאָס גאַנצע שטעדטעל איז דאַמאָלס גיוועזען פּשוט'ע עמי ארצים און בורים. דאָס יודישקייט איז ביי זיי גיוועזען אין זעהר אַ נידריגען בעשטאַנד. פון קיין נטילת ידים פאַר'ן עסען האָבען זיי כמעט גאָר נישט געוויסט. עס איז אויך גיוועזען פיעל בעלי בתים וואָס זייערע ווייבער האָבען גאָר נישט געהאַלטען פון קיין צעהלען זיבען ריינע טעג. דאָס האָט ביי זיי אויסגעקוקט עפּעס אַזוי ווי אַנאַיבריגע חומרא, וואָס טייל זענען זיך גלאַט אַזוי נוהג מחמת אַ מנהג. עס איז גיוועזען לאַנגע צייטען וואָס זיי האָבען אין גאַנצען קיין מקוה נישט געהאַט. נאָר עס איז געוועזען איינגעפיהרט אַז עטליכע שטעדטלעך האָבען זיך געהאַט בשותפות אַ מקוה. בשותפות אַ אתרג,

בשותפות

בשותפות אַ רב מיט אַ שוחט, וועלכער איז אויך ניִשט געוועֶן פון די גרויסע פרומע לײַט. פון דעם איסור אַז מען טאָהר ניִשט עסען איִן פסח קײַן אַרבעסען, קײַן קאַשעס, קײַן הערינג, האָבען זײַ נאָר ניִשט געוואוּסט, אָבער איין גרויסע דאַגה האָבען זײַ געהאַט שטענדיג איִן יודעשקײַט, זאָלען בעקומען אַ גוטען שמש הקהל. בעווײַל זײַ האָבען גירעכענט דעם שמש פאַר אַ מין „שעיר המשתלח" וואָס ער נעמט אויף זיך צו לײַדען אַלע צרות מיט אַלערלײַ שטראָף פאַר די גאַנצע שטאָדט. די ערשטע צרה איז בײַ זײַ געוועֶן די תוכחה, וואָס מען לײַנט צווײַ מאָהל איִן יאָהר. זײַ האָבען זיך אײַנגערעדט אַזוי נאַרישקײַט. אַז דער מענש וואָס מען לײַנט עם פאָהר די תוכחה, אויב ער איז ניִשט קײַן אמת'ר צדיק, לעבט ער ניִשט אויס דאָס יאָהר. אַלזאָ האָבען זײַ ניִשט געהאַט קײַן אַנדערע עצה, נאָר צו צונעמען אַזוי שמש וואָס זאָל בעשטעהן מען זאָל עם אויפריפען צו די תוכחה. עס איז געוועֶן לײַכט צו באַמערקען אַז און דעם שבת פון די תוכחה האָט גיפּעהלט אַ דריטעל בעלי בתים געווין, וואָס האָבען מורא געהאַט צו זײַן דערבײַ ווי מען וועט לײַנען די תוכחה. און אַפּילו די וואָס זענען געקומען צום דאַווינען, האָבען זיך ווײַטער פערשטאָפּט די אויערען בשעת מען האָט געלײַנט די תוכחה, עס האָט זיך אמאָהל געקאָנט פערלויפען אויך, אַז איִן אַזוי שבת איז ניִשט אַזוי גרינג אָנגעקומען צו שאַפען אַ מנין צום דאַווינען. בקיצור איִן די שבתים פון דער תוכחה איז געוועֶן אַ חרבן איִן שטעדטעל אַזוי ווי תשעה באב. און איבער די צרה פון דער תוכחה האָט זיך ניִשט געפונען קײַנער איִן שטאָדט וואָס זאָל זיך ווילען לערנען זײַן אַ בעל קורא. נאָר דער שמש האָט געמוזט זײַן דער בעל קורא אַ גאַנץ יאָהר. די צווײַטע צרה איז ווײַטער געוועֶן בײַ זײַ דאָס שופר בלאָזען איִן ראש השנה. דער שופר איז געוועֶן איִן שטעדטעל אַזוי מין מורא'דיגע זאַך, אַז די בעלי בתים האָבען מורא געהאַט פּשוט צוקוקען אויפ'ן שופר, און ווער שמיסט נאָך צו נעמען דעם שופר איִן האַנד אַרײַן, דאָס האָט זיך קײַנער ניִשט געוואָלט אונטער שטעלען. זײַ האָבען געגלײַבט זיכער אַז אויב דער בעל תוקע איז ניִשט קײַן אמת'ר צדיק לעבט ער ניִשט אויס דאָס יאָהר. אַלזאָ האָבען זײַ צו דעם אויך ניִשט געהאַט קײַן אַנדערע עצה, נאָר אַז דער שמש, וואָס איז שוין סײַ ווי אַנאָבגעקוילטער דורך די תוכחה, זאָל ער שוין זײַן דער בעל תוקע אויך. עס האָט זיך אָבער שוין געפלענט צו מאַכען בײַ זײַ אַזעלכע פּאַקפּיען וועלכע האָבען באַשטעטינט זײערע נאַרישע אײַנרעדענישען. וואָרען אַזוי ווי על פי רוב האָט דאָך קײַנער ניִשט געוואָלט אונטער נעמען זיך דאָס געשעפט צו ווערען שמש, נאָד אַנאַלטער איִד אַ שוואַכער, וואָס האָט שוין ניִשט געהאַט דאָס מעגליכקײַט צו פערדינגען זיך מיט עפּעס אַנדערש קײַן שטיקעל ברויט, דער האָט דאָך שוין ניִשט געהאַט וואָס אײַנצושטעלען, האָט ער זיך מכנים געוועֶן איִן די גרויסע סכנה איִן איז געוואָרען שמש. פון די גרויסע פּענסיע וואָס זײַ האָבען עם געצאָהלט איז ער געשטאָרבען פאַר הינגער פאַר קעלט און האָט גאר ניִשט לאַנג געפיהרט

דאָס עסק, האָבען זיך אָבער די בעלי בתים איינגערעדט, אז ער איז געשטאָרבען איבער די תוכחה אָדער איבער דעם שופר.

און איך — דערצעהלט ווייטער דער שפּאָלער זיידע — ווען איך בין אָנגעקומען קיין זלאָטאָפּאָלי, איז שוין געהאַט פערביי געגאַנגען נאָהנט פון אַ יאָהר וואָס זיי האָבען קיין שמש נישט געהאַט. פאַר מיר איז גיוועזען ביי זיי אַ שמש אַ זקן וואָס האָט קוים אַ גאַנץ יאָהר געלעבט איז ער מוצאי יום כפור געשטאָרבען, אין פון דאַמאָלס אָהן האָט זיך זיי נישט געטראָפען נאָך זועמען צו נעמען פאַר אַ שמש. און דאָ איז שוין מעהר נישט גיוועזען ווי אַיין חודש צו ראש השנה. דעם שבת פון די ערשטע תוכחה איז קיינער נישט געקומען צום דאַווינען. היינט אַז דער נגיד, וואָס איך האָב ביי עם גיגעסען שבת, האָט גיזעהן אַז איך וואַש זיך צום עסען האָט ער זיך פערוואונדערט אויף מיין פּרומקייט און האָט געזאָגט צו זיין ווייב. „אָה! עפּעס איז אונז צוגעשיקט געוואָרען אויף דעם שבת אַ פרומער אורח”. דער נגיד האָט מיך אָנגעהויבען מקרב צו זיין און האָט זיך מיט מיר צורעדט, ביז ער האָט מיך געפרעגט צו איך קאָן זיין אַ בעל קורא, צו איך קאָן זיין אַ בעל תוקע. האָב איך עם געזאָגט אַז איך קאָן דאָס אַלס. אַזוי נאָהך האָט ער מיך אָנגעהויבען באַלד צו צורעדען איך זאָל אין דעם שטעדטעל פערבלייבען פאַר אַ שמש. נאָהך שבת אויף די אַנדערע וואָך האָט זיך שוין אָנגעהויבען ראש חודש אלול. האָבען זיי מיך געפריבט מיט שופר בלאָזען מיט קריאת התורה. בקיצור איך בין זיי העכסט געפעלען. דאַן האָב איך מיר ביי זיי אויס געבאָטען, ראשית זיי זאָלען די מקוה פאַרעכטען. אַז עס איז געקומען צו די תוכחה, האָב איך מיר אויסגעבאָטען, די שטאָדט זאָל מיר געבען געלד אויף הוצאות צו ברענגען מיין בני הבית. איך האָב ביי זיי אַלץ געפּועלט, און זיי האָבען מיר גיגעבען אַ כתב מיט אַ התחיבות צו צאָהלען מיר מזומן געלט אַלע וואָך פיער גילדין, אויסער וואָס איך חעל האָבען פון דער צדקה פּישקע, און פון די רעשט הכנסות. אויך האָבען זיי פאַר מיר אויסגערעכט אין „הקדש” אַ בעזונדער שטיבעל פאַר אַ דירה. זיי האָבען געזאָגט אַז זיי האָבען נאָך קיינמאָהל נישט געצאָהלט אַזוי פיל פאַר אַ שמש. נאָר איך האָב געפונען חן אין זייערע אויגען, בעוויל איך בין נישט קיין זקן און בין אַ פרומער, האָבען זיי גערעכענט אַז עס קאָן זיין איך זאָל יאָ ביי זיי מאַריך ימים זיין. און בעווייל די שטאָדט האָט מיך ליב געהאַט, האָב איך מיך געקאָנט ערקונדיגען אויף זייערע עבירות, און אויף זייערע פעהלערן, און איך האָב אין די צוויי יאָהר פערלענט אַ גרויסען כח, עס זאָל אַלץ פאַרעכט ווערען. און די „בעלי בתים זאָלען געוואָרען ערליכע אידען.

(ח).

דאָס האָט ווייטער דער שפּאָלער זיידע דערצעהלט אַנאַנדערט מאָהל.

אז

אַז ווען ער איז געוואָרען שמש הקהל אין זלאַטאָפּאָלי און איז אַהיים געפאָהרען ברענגען זיין בני בית קיין זלאַטאָפּאָלי, האָט ער דאַמאָלס אָנגעטרעטען ביי זיין פאָטער, מקיים צו זיין כיבוד אב. בעוויל ער האָט זיך מיט עס שוין גאַנץ לאַנג נישט געהאַט געזעהן. דער אַלטער פאָטער האָט זיך מיט עס שטאַרק משמח געוועזען, און האָט עס אויסגעפרעגט ער זאָל דערציילען דעם גאַנצען אמת, ווי ער איז אַזוי לאַנג געוועזען, און מיט וואָס ער פאַרנעמט זיך היינט. האָט ער געמוזט זאָגען פאַר׳ן פאָטער דעם אמת, אַז ער האָט געליטען פינף יאָהר גלות, בעוויל דער בעל שם האָט אויף עס אַזוי גוזר געוועזען. דער פאָטער איז אויף דעם דרך שטאַרק בייז געוואָרען, און האָט אָנגעהויבען צו שרייען. „ווער איז דאָס דער בעל שם! נאָך וואָס ביזט דו צו עס געפאָהרען. לאָז ער צו דיר פאָהרען”. ביי דעם האָט זיך דער פאָטער אַרויסגעכאַפּט און האָט צו עס נאָך געזאָגט. „איך בין אויף דיר גוזר בתורת כיבוד אב אַז דו זאָלסט שוין מעהר נישט פאָהרען צו עם”. עס פערשטעהט זיך אַז בעוויל דער פאָטער איז געוועזען זעהר אַ פשוטער מענש, האָט ער נישט פערשטאַנען דאָס גדלות פון בעל שם. און עס איז גאָר נישט איינגעפאַלען, אַז דאָס זאָל זיין דער זעלבער פערבאָרגענער צדיק וואָס איז אַמאָהל ביי עם געוועזען. אַז דער שפּאָלער זיידע האָט דאָס דערהערט האָט ער שוין מורא געהאַט ווייטער צו דערציילען, צו וואָס פאַר אַ טייערע פרנסה ער געהט זיך אַצינד נעמען. האָט ער שוין געמוזט פאַר׳ן פאָטער זאָגען, אַז ער ווערט אין זלאַטאָפּאָלי שוחט. נישט שמש. מילא שוחט צו ווערען האָט שוין דער פאָטער נישט געוואָלט שטאַרק אָבהאַלטען. דער שפּאָלער זיידע האָט אָבער אויף דעם שטענדיג געביטערט, וואָס דער פאָטער האָט עם פערבאָטען נישט צו פאָהרען מעהר צום בעל שם. דער שפּאָלער זיידע האָט דאַמאָלס, ווען דער פאָטער איז אין כעס געוועזען, נישט געוואָלט מאַכען מיט׳ן פאָטער וועגען דעם קיין גרויסע טענות, וואָרען ער האָט גערעכענט אַז ער וועט דערנאָך פועל׳ן ביים פאָטער מבטל צו זיין די גזרה. אָבער עס האָט זיך נישט אַזוי אויסגעפיהרט. וואָרען עס איז פון דאַמאָלס אָהן קיין גאַנץ יאָהר נישט פערביי געגאַנגען און דער בעל שם איז נפטר געוואָרען.

(ט)

ווי אַזוי איז דער שפּאָלער זיידע מפורסם געוואָרען אין זלאַטאָפּאָלי, פאַר אַ גרויסען בעל מופת.

ווען דער שפּאָלער זיידע איז געוועזען שמש אין זלאַטאָפּאָלי האָט ער געפלעגט צו געהן מבקר חולים זיין, און געבען זיי רפואות וואָס ער האָט

אליין

אַליין געמאַכט פון קרייטעכצער. ווען ער האָט גיגעבען אַ רפואה איז ער געווים געהיילט געוואָרען. דאָס אַלץ האָט ער געטוהן נאָר לשם שמים. כדי די בעלי בתים זאָלען עם ליעב האָבען און ער זאָל זיין חשוב און יעדען הויז דאָרך וועלכען ער האָט געהאַט דעם כח אַראָב צו פיהרען זיי פון שלעכטען וועג אויפ'ן גוטען וועג. אַז אַ קינד איז ביי עטעצען קראַנק געוואָרען, האָט מען דאָס ערשטע געשיקט נאָך דעם מבקר ר' ליבל שמש, אַזוי האָבען עם די בעלי בתים געפלעגט רופען. אָבער איידער ער האָט גיגעבען אַ רפואה, האָט ער אָנגעהויבען שטילערהייט חוקר ודורש צו זיין די מוטער ווי אַזוי זי פיהרט זיך יודישלעך אין דעם ענין פון סדר נשים. אויב איהר פיהרעכץ איז נישט גיווען על פי דין האָט ער איהר גילערענט ווי אַזוי זי זאָל זיך פון היינט אָהן פיהרען. און ער האָט זי געוואָרענט, אַז אויב זי וועט אויף זיך נעמען מיט'ן גאַנצען האַרץ פון היינט אָהן זיך גוט צו פיהרען, דאַן וועט די רפואה פועל'ן, און דאָס קינד וועט באַלד געזונד ווערען. און אויב נישט וועט די רפואה נאָר נישט פועל זיין. ער האָט איהר באַלד אַ ביישפיל געבראַכט פון אַנדערע ווייבער, וואָס עס האָט זיך אויך ביי זייערע קינדער געטראָפען אַ קראַנקהייט, און זיי זענען געהיילט געוואָרען דאָרך זיינע רפואות, צו ליעב דעם וואָס די מוטערס האָבען אויף זיך גענומען זאָלען פיהרען יודישקייט, אַזוי ווי ער האָט זיי געלערענט. נאָך אַ מנהג האָט געפלעגט האָבען דער שפּאָלער זיידע, ווען ער איז געווען שמש אין זלאָטאָפּאָלי, צו געהן אַלע נאַכט נאָך חצות אין מקוה אַריין. האָטש די מקוה איז גיוועזען קאַלט האָט ער קיינמאָהל נישט פאַרפעלט קיין טבילה. ער האָט אַפילו פערלעהגט אַ כח מען זאָל די מקוה וואַרימען צוויי מאָהל אין די וואָך. אָבער די ערשט נעכט איז דאָס וואַסער גיוועזען גוט קאַלט, און ער האָט נאָר נישט אויף דעם געקוקט און האָט זיך געמיזט אַלע נאַכט טובל זיין, און דערנאָהך האָט ער אָנגערעכט תקון חצות. דאָס איז עם אָבער נישט אָנגעקומען אַזוי גרינג, בעוויל ער האָט זיך געמיזט ביינאַכט אַריינקריכען אין דער מקוה אַריין דורכ'ן פענסטער. כדי קיינער זאָל פון דעם נישט וויסען:

עס האָט זיך אָבער אַמאָהל געמאַכט, אַז דער בעדער איז יאָ פון דער מעשה געוואָהר געוואָרען. דער בעדער. רעכענענדיג אַז ער האָט דאָ צו טוהן מאַקי מיט אַ שמש, האָט ער עם גוט אויסגעזידעלט, און האָט עם נאָך פאַרזיכערט, אַז טאָמער חאַפּט ער עם נאָכאַמאָהל ביי אַזוי משוגעת, וועט ער עם גוט מקיים פסק זיין פאַר דעם משוגעת. ביי דעם בעדער האָט דאָס אויסגעזעהן ווי אַ רעכט משוגעת. היתכן ווי קומט דאָס עפּעס אַז אַמאַנספּערזאָן זאָל געהן אין אַ מקוה אַריין נאָך דערצו ביינאַכט, נאָך דערצו אין קאַלטען וואַסער אַריין. וואָרען אין גאַנץ זלאָטאָפּאָלי האָט זיך דאַמאָלס נישט געפונען קיין איין מאַנספּערזאָן וואָס זאָל האַלטען פון מקוה געהן. אויסער נשים. אַלזאָ האָט דער בעדער געקלערט נישט אַנדערש נאָר, אַז דער שמש איז נישט ביים רעכטען שכל. אָבער דער שפּאָלער זיידע האָט זיך מיט דעם בעדער נישט געוואָלט קריגען, האָט ער אָנגעהויבען עם צו בעהטען מיט גוטען און האָט

עֶס מוסר געזאָגט ער זאָל עס דאָס נישט שטערען, אָבער דער בעדער וואָס איז געווען זעהר פאַרנרעבט האָט עס נאָר נישט געוואָלט הערען. דער נאָהך האָט וויַיטער דער שפּאָלער זיידע געפּרובט צו האַנדלען מיט דעם בעדער אַז ער וועט עס צאָהלען געלט דערפאַר וואָס ער וועט עס לאָזען אין מקוה געהן אַלע נאַכט. דער בעדער האָט נישט געוואָלט אויף דעם אויך באַשטעהן, בעוויַיל ער האָט איבערגעקלעהרט מי יודע וואָס דער שמש וויל עפּעס מאַכען פון די מקוה, ווייל ער האָט ביי קיין שום אופן נישט געקאָנט פאַרשטעהן ווי קומט עפּעס אַמאַנספּערזאָן צו אַמקוה. אַז דער שפּאָלער זיידע האָט איינגעזעהן, אַז ער האָט נישט קיין שום עצה מיט גוטען צו פּועלין ביי דעם בעדער, וואָס איז אַזוי גרויסער עקשן. האָט ער צו עס אַזוי געזאָגט. נו אַז דו ביזט יאָ אַזוי עקשן, גיב זשע מיר תקיעת כף, אַז דו זאָלסט נישט דערצעהלען פאַר קיין שום מענש ווי לאַנג די וועסט לעבען. וועל איך דיר זאָגען אַ סוד וואָס דיר וועט אַרויס קומען אַ גרויסע טובה. דער בעדער האָט אַזוי געטוהן. נאָהך דעם האָט וויַיטער דער שפּאָלער זיידע צו עס אַזוי געזאָגט. זאָלסט וויסען אַז ווען איך וואָלט געוואָלט דיך מעניש זיין, וואָלט איך געמאַכט פון דיר אין די רגע אַ באַרג אַש. דאָס איז אָבער נישט מיין שטייגער. אַלזאָ וועל איך בעסער האַנדלען מיט דיר אין גוטען. פאַר דעם וואָס דו וועסט מיך לאָזען געהן אַלע נאַכט אין מקוה אַריין בסוד עס זאָל קיינער נישט וויסען וועל איך דיר טוהן די טובה, אַז דיין בלינדע טאָכטער, וואָס איז שוין עטליכע יאָהר בלינד, וועל איך פאַר איר מתפּלל זיין אין מקוה אַז זי זאָל צוריק זעהנדיג ווערען. און מאָרגען אין דער פריה וועט זי זיך אויפכאַפּען אַזוי ווי אַמשוגענע פאַר גרויס פרייד, און זי וועט צולויפען קישען איהר פאָטער און מוטער און דאָס גאַנצע הויזגעזינד, און זי וועט טאַנצען פאַר גרויס שמחה, און זי וועט זאָגען אַז זי ווייסט נישט פון וואָס דאָס בלענדיגקייט איז פון איר פּלוצלונג אָבגעטרעטען. אַז דער בעדער האָט דאָס דערהערט, איז ער געבליבען שטעהן ווי אַ צו מישטער. און יאָ גלייבענדיג, נישט גלייבענדיג, האָט ער זיך מישב געווען, אַז ער וועט פריבען געבען עס דעם שליסעל פון מקוה. דער בעדער האָט עס גינעבען דעם שליסעל, זאָגענדיג די ווערט ער „גידענק לייביש! זאָלסט נישט מאַכען פון מיר קיין נאַרען־קאָפּ”.

צומאָרגענס אין דער פריה איז געוואָרען אַ גרויסער רעש ביי דעם בעדער אין שטיב. ווייל עס איז אַלץ מקוים געוואָרען פונקטליך אַזוי ווי דער שפּאָלער זיידע האָט ביינאַכט צוגעזאָגט דעם בעדער. די גאַנצע שטאָדט האָט געקאָכט צוליב דעם גרויסען נס וואָס עס איז גישעהן צו דעם בעדערס טאָכטער. אָבער די אורזאַכע פון דער הילף איז געווען בסוד. דער סוד איז ערשט מפורסם געוואָרען אין אַ יאָהר אַרום. עס האָט זיך געמאַכט אַז דער בעדער איז שטאַרק קראַנק געוואָרען אויף זיין עלטער. און ווען ער האָט פערשטאַנען אַז ער איז שוין אַ גוסס. האָט ער דאַמאָלס מגלה געווען דעם סוד, ווער עס האָט זיין טאָכטער זעהנדיג געמאַכט. און דער בעדער האָט שטאַרק

געוואָרענט אַלע מענשען, זאָלען זיך היטען זאָלען שוין מעהר מיט דעם שמש גאָר נישט שאַפען, בעוויַל ער איז אַפערבאָרגענער גרויסער צדיק, און נאָהך דעם איז באַלד דער בעדער געשטאָרבען. דאָס מופת איז באַלד זעהר שטאַרק מפורסם געוואָרען, און יעדער האָט שוין אָנגעהויבען פערשטעהן דעם אמת, אַז דער שמש איז פון די פערבאָרגענע גרויסע צדיקים, די זאַך האָט בעקומען אַ קלאַנג אַרום און אַרום, און פיעל מענשען פון די אַרומערינגע שטעדט האָבען אָנגעהויבען פאָהרען צו דעם צדיק. ביז עס זענען געקומען מענשען פון אומאַן און פון מעדוועדאָווקע, וועלכע האָבען עס דערקאָנט. האָבען זיי אָנגעהויבען איינער צום אַנדערען צו שרייען. אַז דער צדיק איז דאָך דעם פאַסעסער ר׳ ברוך׳ס זוהן. וואָס מען האָט עס גערופען רופען „זיידע״. און אויך אַז ער איז דעם מעדוועדאָווקער שוחט׳ס איידעם. אַזוי באַהך איז דער צדיק אַלע מאָהל מעהר מפורסם געוואָרען, און דער שם איז געגאַנגען אַז דער „זיידע״ איז געוואָרען אַגרויסער בעל מופת. דאַן האָט דער שפּאָלער זיידע געזאָגט, אַז ער קאָן שוין נישט ווייטער וואָהנען אין זלאָטאָפּאָלי, בעוויַל די בעלי בתים שעהמען זיך עס אָנצוקוקען אין פּנים אַריין, און זיי האָבען גרויס ענמת נפש, וואָס זיי האָבען מיט עס ביז אַהער געשאַפט, אַזוי ווי מיט אַ עבד, און אויך האָט זיך נישט איינמאָהל פערלאָפען, וואָס זיי האָבען עס מבזה געווען נישט מיט קיין פּאַסענדע רייד. און אויסער דעם האָט דער שפּאָלער זיידע געזאָגט אַז אויף עס ליגט נאָך גענוג אַרבייט אויס צו בעסערען אין יודישקייט אַלע אוקריינער אידען. אַלזאָ איז דער צדיק פון דאָרט אַוועק און אַנדערע שטעדט אַריין, און ער איז שוין געווען אומעטום מפורסם פאַר אַ גרויסען צדיק און אַ בעל מופת. און נאָהך אַכט יאָהר וואָס ער איז אַרויס פון זלאָטאָפּאָלי, האָט ער זיך בּאַזעצט אין שפּאָלי און יעדער האָט עס גערופען מיט דעם נאָמען „זיידע״, אַזוי ווי מען האָט עס גערופען אין דער יוגענד. בעוויַל אין יענע צייטען איז נאָך נישט געווען גאָר שטאַרק בעוויַסט אויף דער וועלט צו רופען אַ צדיק מיט׳ן נאָמען „רבי״. אין שפּאָלי האָט דער צדיק געוואָהנט צוויי און פערציג יאָהר. די מופתים וואָס ער פלעגט בעווייזען זענען געווען זעהר שרעקליך, אַזוי אַז אויסער דעם בעל שם האָט מען נישט געזעהן אַזעלכע גרויסע מופתים ביי קיין שום צדיק. מען דער שפּאָלער זיידע איז אַלט געווען זיבען און אַכטציג יאָהר איז ער נפטר געוואָרען אין שפּאָלי. דאָס איז געווען זעקס טאָג אין חודש תשרי פון יאָהר תקע״ב לפ״ק. זיין זכות זאָל מגין זיין אויף אונז און אויף אַלע אידען, אמן.